

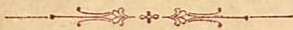
82

TAHDON VOIMA.

Puntteen Matti.

Kaksi kuvausta kansan elämästä

P. Päivärinnalta.

PORVOOSSA 1882.
Werner Söderström,
kustantaja.

88

Lämmän

HAVANNOITA

Sitä kuusta kuulainen, jonka
juurella asaito

kirjoittanut

P. Päivärinta

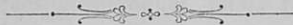
III.

TAHDON VOIMA.

Puutteen Matti.

Kaksi kuvausta kansan elämästä

P. Päivärinnalta.

PORVOSSA 1882.

Werner Söderström,
kustantaja.

TARHON VOIMA

Maailman kunnasta kukaan elämästä

P. Päiväkirjasta.

Werner Söderström
Kirkkokatu 12
Helsinki

Tahdon voima.

Pieni oli kylän takalistolla oleva Perälän uudistalo. Pienet olivat vielä talon tiluksettiin, joita vasta toinen miespolvi koki laajennella, raiwaamalla vähän kerrallaan kormen loukeroita. Edellinen miespolvi oli jo wäshnyt, taistellessaan kowaa luontoa vastaan ja laskenut päänsä lepoon. Paljon ponnisteli Perälän nyhynentkin Zuhon isäntä, elättääkseen waimoansa ja niitä kymmentä lasta, jotka Zuhon matala oli heille lahjoittanut. Kowasti oli työtä tekeminen, jos oli mieli niin monilukuisen perheen kanssa elää ja toimeen tulla tuossa wanhoilta taloilta hylkyjä jääneessä kormen kolossa. Kowaa wastawintaa Zuholle tekivät ne lukemattomat petäjien ja kuusien kannot, joista kyläläiset, wuosikymmeniä takaperin, ennen Perälän talon alkamista, olivat hirret hakanneet ja wieneet rakennus-aineiksansa. Sitteästi wastustivat Zuhon ne hylkyjä jääneet aarniopuut, jotka eivät olleet kyläläisille kelwanneet, ja uskollisina liittolaisina yhdistyi edellisiin jäljempää kaswanut nuori metsä. Woimia ja ponnistuksia kysyivät Zuholta ne kiwet, jotka maan muodostuksen aikoina olivat sattuneet matkallansa jäämään lewähtämään Perälän tiluksille, wähääkään aawistamatta, että he siihen jäisivät niin kauwaksi, ja että he vielä kerran olisivat kytömiehen tiellä.

Näyttipä siltä kuin Zuhon ponnistukset olisivat olleet kaikki turhat noin mahtavaa ja monilukuisia vastustajaintaa vastaan — — mutta kuitenkin — askel askeleelta otti hän voiton heistä. Yhden ja toisen aarnio-puun juuret hakkasi hän poikki juurifirweellänsä; sitten pani köyden puun latwaan ja veti sen kumoon, hakkasi rungon haloiksi ja veti ne kotiinsa, palamisellansa ensimmäisiä kustannuksiaan palkitsemaan. Rantoin juuret kopisteli Zuhon kaatuneesta maasta puhtaaksi ja wyörytti ne sitten suurella waiwalla yhteen läjään. Siinä saivat ne sitten kuivua, jonka tehtyä hän antoi nuot voitettut ankarat vastustajansa kaikki kullut-tawan tulen nieltäväksi. — Yhden ja toisen kiiven alle kaimoi Zuhon kolon, asetti alle paksun hirsi-wiwun, jonka avulla wäänäsi kiiven ylös ja wieritti sen sitten, kankien avulla, tekeillä olemaan kiwiaitaan, niin että tämä taas sai wuosituhanja kestävän, waikea wäijänsäkin lisäyksen. Jos sattui niin iso kiwi olemaan Zuhon walloituksen tiellä, ett'ei hän woinut sitä wipujensa avulla nostaa ylös, eikä kiwiaitaan saada, nouti hän läjästänsä terwasjuurakoita, asetti ne tuon wastusta tekemän kiiven päälle ja sytytti ne palamaan. Tuota tuimaa elementtiä säikähti kiwi niin, että se, suuresti pöyhähdellen, halkeili ristiin rastiin, ja kun walkeasammui, oli kiwi niin moniin osiin jakaantunut, että ne jaksettiin saada liikkeelle. Noin woitti Zuhon alan, jonka ne kannot ja kiwet olivat ennen allansa ja siis omanansa pitäneet.

Wälillä kun hän oli iltamalla kowin wäijänsä ja wu-wu-uksissa päivän ponnistuksista, huokasi Zuhon raskaasti ja epätoivo tahtoi walloittaa hänen mieltänsä; sillä työn paljous, wastustajainsa lukuisuus, lujuus ja taipumattomuus näyttiwät woittamattomilta. Niinä hetkinä meni hän ilotonna ja murheellisena kotiansa, mutta siellä tuli vastaan

hänen lempeä waimonsa, niin iloisen ja hilpeän näköisenä. Hänkin tyllä oli koko päivän raskaasti seisunut yhteisen ja ankaran elämän kuorman alla, waan vielä jaksoi hän olla iloinen ja lempeä, vielä jaksoi hän kiiuhtaa miehensä tykö, riisumaan hänen päältään nokisia ja rapakoisia waatteita; vielä jaksoi hän sanoa ystävällisiä ja lohduttawaisia sanoja työstä wäsyneelle miehellensä ja laittaa hänelle illallista; vielä jaksoi hän hypätä kehdon luo, ruokkimaan ja tuuditamaan heidän nuorinta ja asemaansa tyllästyynyttä lastansa, ja kah! eihän Juhon jaksanut vastustaa tuota elämän autuuden hehkua; jo tuntui kohta hänen sydämensä paljoa kepeämmältä. Hän meni syömään illallistansa ja waimo hyöri waan yhä taloudellisissa toimisissa ja askareissa, yhtä suurella alttiiksi antawaisuudella, yhtä suurella rakkaudella miestänsä ja lapsiansa kohtaan kuin ennenkin. Illoiset ja huolettomat lapset juoksenteleivät lattialla ja tekivät wiattomia lasten leikkejensä, pyrkien wäliin kilwalla isän syliin. Pienokainen kehdoissa oli tihnytnyt äitinsä wälityksestä ja katseli myhäillen isäänsä luottawasti silmiin ja — eipä aikaakaan, niin olivat kaikki Juhon elämän murheet poistuneet ja kaikki epätoiwon synkät haamut haihtuneet kuin sawu tuuleen. Kun hän vielä päälliseksi sai yönsä rauhasa nukkua, rakkaiden omaisjensa keskesä ja niin wirkistää wäsyneitä raajojansa, nousi hän taas aamulla iloisena ja raittiina, uhkarohkeana astui hän taas kowan forwen rintaan ja kahta ankarammin ryhtyi hän walloitustoimiinsa; sillä hän tahtoi woittaa ja hän oli saanut tahdollensa woimaa kodin lemmestä ja tulewaisuuden toiwon kirkas säde walaisi nyt hänen sieluaansa.

Näin taisteli Perälän Juhon funniakasta taisteloansa, ei miekoin, wain kirwein ja auroin, ja noilla aseilla wal-

loitti hän vähitellen alaa ihmis-asunnoille. Wiimein hän rupefi saamaan lisä-wäkeä tuohon taisteloonsa, sillä kymmenkunnan vuoden päästä rupefi hänen takanaan pyörimään hänen vanhimmat lapsensa. Vientä oli tuo waraväki, mutta rohkeasti astuivat he aamuisin isänsä jäljessä jyhän korwen rintaan ja alkoivat siinä toimia mitä voivat. Minahan tuolla oli jotain, joka heitäkin totteli: milloin siellä oli joku pieni irti revitty pensas, risu tai puun palanen, jonka he jaksioivat kantaa loimoavaan nuotioon; milloin sieltä tuli esille joku pieni kivi tai kanto, jonka he jaksioivat kantaa entisiin kotoihin ja kajoihin; milloin he taas kiersuivat lisä-painona isänsä laittaman wivun nenässä, kun joku kivi tai kanto oli maasta ylös wäännettävä, ja noin oliwat he kaitet päivät isällensä vähäisenä apuna, josta hän tunsi suuren lohdutuksen sydämessänsä.

Paitti ahkeruutta oli Berälän Juhossa toinenkin hyvä ominaisuus: hän osafi säästää, ja näiden kahden awunsa turwissa tuli hän wiimein siihen tilaan, että voi hywinä vuosina perheensä omistaan toimeen tulla. Ja jos tuli katovuosi, söiwät he pettua, sillä Juho pelkäfi welkaa pahemmin kuin kuolemaa.

Kuitenkaan ei hän ollut semmoinen mies, joka olisi työtä tehdesään joutunut pelkäsi aineellisuuden orjaksi, käsittelemättä ihmisen korkeampaakin kutsunusta. Ei, waan hän oli jo pienestä poikasesta pitäin ahtera lufemaan ja urkkimaan kaikenlaisia hyödyllisiä tietoja; kirjoittamaan oppi hän myhös jo nuorena, melkein niinkuin itsestänsä.

Juho oli syntynyt köyhistä vanhemmista, joilla ei ollut pojallensa perinnöksi jättää maallisia rikkauksia, mutta kumminkin oli heillä jättää hänelle jotain jalompaa ja kallimpaa, nimittäin Jumalan pelkoa, jonka he istuttivat poi-

fansa sydämeen. Nuorena oli jo Zuhon jäänyt orvoksi ja maailman myrskyn valtaan, mutta nuo hänen sydämeensä kylvetyt totuuden siemenet olivat kaikissa hänen elämänsä kohtaloissa suurena ohjeena ja lohdutuksena. Ne olivat aina valaisevana lamppuna hänen elämänsä sumeina hetkinä ja ne estivät hänen horjumasta niissä vaaroissa, joita maailmassa on niin runsaasti tarjona. — Olipa se jalo ja kallis perintö. Mikä on sen rinnalla suurikaan maallinen perintö, jonka koi syö ja ruoste raikaa?

Nuorena oli Zuhon joutunut wieraalta leipäänsä ansaitsemaan, mutta hyvällä, sävyisällä käytöksellään ja suoralla, rehellisellä elämällään, saanut pian kaikkien ihmisen suosion ja kunnioituksen. Mikäsiin oli hän jo oppinut säästämään ja joka vuoden palkastaan saanut säästöön, mitä ei wälttämättömästi tarwinnut tawalliseen waatteukseensa. Tuolla tawalla aloitti Zuhon elämänsä aamua ja pitkitti sitä tähteen miehen ikään asti, jolloin hän rakastui erääseen siweään ja Zumalaa pelkääväiseen Leena nimiseen piikatyttöön. Heistä tuli pian aviopari ja Zuholla oli senwerran vuosisäästöjensä tallella, että hän woi lunastaa häwiömailillään olewan Perälän undistalon; sillä tawalla Zuhon oli tullut Perälän isännäksi.

Edellisestä jo tiedämme, että Perälän Zuholla ja Leenalla oli lapsia. Ensimäinen heidän lapsensa oli poika, jolle pantiin nimeksi Mikko, kaimaksi ja muistoksi Zuhon isä wainajalle. Jo aikaisiin näytti hän erinomaisen tarkkaa hymmärrystä ja käsitystä ja hänen lapselliset ja sukkelat lauseensa ja wastauksensa poistivat usein ne sumut isän sydäimestä, joita elämän huolet wäliin sinne synnyttivät. Mikko oppi niin pian kelpo lukijaksi, että se näytti tapahtuneen melkein niinkuin itsestänsä; ei tarwinnut muuta kuin aakoset hänelle

asettaa, niin sanat ja lauseet selkenivät itsestään, ja mikä vielä ihmeempi, Mikko käsitti kohta luettunsa sisällhyksen!

Kun poika kasvoi isommaksi, havaittiin hänessä semmoinen opin halu, että sitä oli mahdoton vastustaa. Hänen isänsä oli wälittävä kirjoittaja ja sen ohessa vielä oivallinen luvunlaskija. Pian omi Mikko nuot vähäiset opin säteet isältänsä ja pian oli hän paljon etewampi isäänsä kummassakin aineessa! Kaikkien näiden tähden herätti hän pian huomiota kaikissa niissä wirtakunnissa ja asianomaisissa, jotka tulivat käsittelemään Perälän Mikon kirjoituksia, sillä hän oli jo aikaisin ruvennut kyläläisilleen kirjoittelemaan kaikenlaisia asiakirjoja

Zuholla oli muutamia oppikirjoja, joita hän oli nuoruudessaan itsellensä hankkinut, esim. luonnon oppikirja, maantiede, fyysikka ja kemia. Ne luki pian Mikko niin tarkoin päähänsä, ettei sitä kohta niissä kirjoissa löytnyt, joita ei hän olisi muistanut ja joista ei hän olisi woinut selwää tehdä!

Bitäjän kirkkoherra huomasi pian pojan erinomaiset luonnonlahjat. Tyhdyttääksensä tätä erinomaista opinhalua, ohjasi hän Perälän esikoista useissa aineissa ja lainaili hänelle useita tieteellisiä kirjoja, jotka Mikko ahkerasti tutki. Eräänä kertana kummasteli joku pojalle itselleen kuinka hän oli niin hywä oppimaan kaikkia aineita.

„Minusta on hywin ihme, kuin te kummastelette sitä, jos joku ihminen oppii jotain! Totuusahan on itsestänsä selwä, jonka tähden ei siinä luulisi olewan paljon oppimista“, sanoi Mikko kysyjälle wastaukseksi.

Luulisi kai, että Perälän Mikko kadotti kaiken halunsa kowaan maantähöhön, mutta niin ei ollut laita. Hänen lukemisen, oppimisen ja tieteilemisen eivät tehneet häntä

yhtään haluttomammaksi, laiskemmaksi ja saattamattomammaksi ulko-askeleihin, waan hän teki työtä kuin „ajakka“ ja oli joutuisa ja kunnollinen kaikkiin talonpojan tehtäviin, joihin hän oli jo lapsuudesta tottunut. Hän ei ollut koskaan raskaalla ja alakuloisella mielellä, waan iloisena ja raittiina teki hän mitä käskettiin, ja työstä päästyänsä hyppeli hän iloissaan kuin peuran wasa. Pian tottui Perälän Mikko myös kaikkiin taloudesta tarwittaviin käsitöihin ja ne tulivat hywästi ja joutuisasti tehdyiksi.

Buhtaana kaikista paheista niinkuin korwen turmelematon kaswi ainakin, ei Mikko ollut ylpeä eikä itsepintainen kotiwäkenä eikä kyläläisensä kesken, waan hän oli iloinen ja hilpeä kaikissa tiloissa ja wiattomilla, leikkisillä koka-puheillansa sai hän jos minkä seuransa pyyhymään iloisella ja hywällä tuulella. Moita sanan-solmuja olikin hänellä niin runsas warasto, ett'ei sitä asianhaaraa tullut koskaan esille, johon ei Perälän Mikko olisi osannut wiskata äkkiä mausteita ja höysteitä. Useinpa olivat nuot sukkeluudet runolliseenkin muotoon puetut. Näyttipä siltä kuin häneen olisi ollut kätkeytyä kaikkien ihmiselämän tapauksien ydin, josta ne kaikissa tapauksissa katkeamatta uhkuivat niinkuin kuivumattomasta lähteestä.

Tuommoisilla luonnonlahjoilla ja elämän tawoilla tuotti Mikko kotitaloonsa paljon kunniaa ja ennen pitkää oli Perälä tärkein, jos kohtakaan ei warakkain paikka yhteiskunnassa.

Reyentään kynä ei woi kertoa sitä iloa, joka asui Perälän Juhon ja Leenan sydämissä. Eipä he suotta iloinneetkaan, sillä harwallapa oli semmoista poikaa kuin heillä. Kookas, pulstea, täyteläinen, solakka, terve, wiisas, jotenkin oppinut, thötelias, wirheetön, wiatoin, kaikille rakas ja kaik-

fia rakastava, turmelematon nuorukainen, — olipa siinä vanhemmille ilon ainetta.

Kun Mikko oli parinkymmenen vuoden ijässä, rupefi kirkkoherra puhelemaan pojalle sekä isälle kummia. Hän, näet, esitteli heille, että Mikon pitäisi muka mennä johonkin oppilaitokseen ja ottaa siellä tutkinto, päästäksensä siten johonkin kannattavaan virkaan. Ensimmältä tuo esitys tuntui heille molemmille peräti mahdottomalta, mutta kun kirkkoherra lupasi ohjata Mikon lukemista ennen tutkintoon lähtöä, niin rupefi heissä kummasjakin kytämään toivon säde ja he suostuivat esitykseen. Siitä herran hetkestä otti kirkkoherra Mikon luvua johtaakseen. Tuskinpa kukaan opettaja on ta-vannut innoikkaampaa ja halukkaampaa oppilasta, kuin kirkkoherra Mikossa. Lukeminen kävi helposti ja oppiaineet tarttuivat kuin naulatut pojan päähän.

Viimein valmistuttuaan, lähetettiin poika eräaseu oppilaitokseen tutkintoa suorittamaan. Siellä esitti hän asianja laitoksen esimiehelle. Tämä ja muu opettajakunta hämmästyivät kovaan, kuullessaan anomusta. Metsän korvesta suoraan tullut poika tulee ja pyytää tutkintoa, jotenkin laajoisja oppiaineisja! ajattelivat he keskenänsä ja he pitivät Mikko raiskan suorastaan mielenvikaisena. Mutta kun poika weti lakkaristaan kirkkoherran antaman suosituskirjeen ja antoi sen koulun esimiehelle, loppui heissä pian tuo ilwehmy, jonka tuo outo asia ensin oli heissä aikaan saanut. Kirkkoherra näet oli kaikkiällä tunnettu oppineeksi ja kunnolliseksi mieheksi.

He suostuivat nyt yksimielisesti Mikon pyyntöön. Mikko meni niin loistawasti tutkinnon läpitse, ett'eivät hänen tutkijanja saneet häntä kiinni misjään aineesja. Kaitisja aineisja, joista tuli puhe, antoi hän niin tarkkoja vastauksia,

että kaikki kuulijat hämmästyivät. Tutkinnon loputtua kehotti esimies Mikon jatkamaan lukemistansa etemmäksi yliopistossa, mutta poika sanoi: „ei minun haluta; kun saan waan todistuksen läpi kädystä tutkinnoista, niin olen tyytyväinen“.

Opettajakunta antoi Mikolle kiitoksella hyväksytyh todistuksen kaikissa tutkinnoissa esillä olleissa opin aineissa ja sen kanssa lähti Mikko iloisena kotiinsa. Siellä meni hän kohta, isänsä kanssa, pappilaan näyttämään mitä hän oli sillä matkallansa saanut. Kirkkoherra otti Mikon tutkintotodistuksen. Hän silmäeli ja luki sitä ja rivi riviltä hänen katsantonsa kirkaasti. Viimein kääntyi hän Zuhoon ja Mikoon päin ja sanoi: „Jriths on onnistunut paremmin kuin osasin toivoakaan! Ihmeellinen poika on Mikko! Hänessä on totuus ja nero itsestänsä! Todistus on niin hyvä, että wirka tulee itsestänsä ja nyt on Mikolla leipää — ijäksi“, ja hän tuli ja puristi sekä Zuhoa että Mikkoa kädestä ja toivotti heille onnea. Molemmat kiittelivät wuorostansa kirkkoherraa paljoista waiwoistansa ja isällisestä huolestansa Mikon opetuksessa ja sitten he lähtivät kotia.

Tuliko Mikko nyt haluttomaksi kowaan työhön, kun hän oli noin loistawalla tavalla päässyt opin teille? Ei, eipä suinkaan. Mikko oli turmeltumaton korwen poika. Hän ei käsittänyt sitä, että kowa maanthyö olisi ihmiselle sopimatonta ja halpaa, jota hänen isänsäkin aina teki niin suurella mielihalulla. Sentähden rhytyikin hän heti kotia tultuansa innokkaasti entisiin asfareihinsa, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut. Ainoastaan lomohetkinä ja pshinä istui hän ahkerasti kirjoituksensa ja sanomalehtien ääressä, joita nyt Perälään tuli useita.

Nyt, juuri tuli eräs otollinen wirka awonaiseksi. Mikko

fitä haki ja sai kun saikin. Pian oli Mikko matkalla uuteen ammattiinsa. Hewonen seisoi waljaissa jo Perälän portaan päässä odottamassa, mutta lähdestä ei tahtonut tulla mitään, sillä Perälässä waltitfi nyt erinomainen suru- ja haja-mielisyys. Dikeutta myhden olisi Juhonkin pitänyt olla hywinkein tyytywäisen poikansa nuteen onneen, mutta mitenkähän oli, hän ei waan jaksanut tänään olla oikein iloisella tuulella. Kenties hän oli raskaalla mielellä siitä kun hänen täytyi erota rakkaasta pojastaan. Saattipa olla niinkin mutta saattipa Juholla olla muitakin syitä raskasmielisyhteensä. Saattipa hänen mieltänsä painaa tunto, että hänen rakas poikansa, joka wanhemmilleen oli tähän asti tuottanut waan pelkkää iloa, saattaisi vielä tuottaa suruakin, sillä hän oli nyt lähtewä awaraan maailmaan, pois isän ja äidin silmien edestä. Wiatoinna, turmelematoinna — yleiseen kunnioitettuna, lähtee hän nyt pois köyhästä kodista, vastaan ottamaan mainetta, kunniaa, mutta myös vastaan ottamaan — pahennuksia. Niinkuin korwen puhdas kukka, tuli hänen poikansa nyt heitetyksi maailman myrskyjen sekaan, joista ei hän tähän asti vielä mitään tiennyt. Jaksoko hän pyhä seisallaan tuossa elämän hyrskyjen meressä? Jaksoko hän seisoa horjumatta niiden yhä uudistuwissa iskuissa, jotka tulewat joka aika ja joka haaralta ja aina uudistetuuissa muodoisissa? — Kenties olivat nuot tuommoiset ajatelmat syynä Juhon raskasmielisyhteensä tuona eron hetkenä — oli miten oli, annamme Juhon olla alafuloisena ja mieltiwäisenä, sillä hänellä on kahdellainen oikeus siihen, hänellä on — sydän ja hän on — — isä

Näissä lähden puuhissa oli aika niin kulunut, että eron hetki lähestyi. Raskaalla mielellä oli Mikkokin nyt eikä ollut saada aikaan hywästi jättöään. Wiimein lähene

hän isäänsä, otti häntä kädestä kiinni ja sanoi: „hyvästi, rakas isä! kiitokkia paljon, paljoista waiwoistanne ja paljosta rakkaudestanne!“ — „Pidä aina Jumala silmäisi edessä, muista mistä olet lähtenyt, äläkä unhotta kansaasi, jonka keskellä olet kaswanut!“ sanoi isä, yhä pitäen poikansa kädestä kiinni. Kyhnelet kimaltelivat molempien silmissä, eikä kumpikaan woinut sen enempää sillä kerralla puhua. Samoin jätti Mikko hyvästi äitinsäkin, joka ilon ja surun sekaifiesta tunteista itki ääneensä. Sitten vielä tuli weskien ja sisariensa wuoro ja viimein hyppäsi Mikko rekeen ja lähti ajamaan. Rauwan seisoi Perälän perhe vielä huoneitten solalla ja katseli lähtijän jälkeen. Kun Mikko oli kadonnut näkywistä, palasivat kaikki muut huoneesen, Juho yksin jäi vielä sittenkin kauwaksi aikaa kujalle ja katsoi yhä waan siihen suntaan, johon hänen poikansa oli mennyt. Mitä lie nee Juhon sydämessä silloin liikkunut, emme tiedä, mutta sen me tiedämme että kun hän wihdoin kääntyi menemään huoneesen, nousi hänen rinnastansa sywä huokaus.

Paljon ei sinä päivänä Perälässä puhuttu, mutta kaikesta vähemmän puhui Juho. Hänellä ei ollut tänään työn halua; sykkänä, istuskeli hän waan. Hän olisi mielellään ollut iloinen nyt, mutta hän ei woinut. Sanomatoim tуска tuntui häntä ahdistawan — mikä? — sitä ei hän tiennyt itseskään; mutta siltä waan nyt tuntui, että hän oli kadottanut paljon, mahdottoman paljon. Tuntuipa siltä kuin hän olisi kadottanut osan omasta ruumiistansa — oikean käteensä; vieläkin enemmältä tuntui Juholle hänen wahinkonsa tuossa kadottamisessa, sillä joku salainen aawistus tunkeui hänen sieluunsa, että hän oli kadottanut — — poikansa. —

Walpas waimonsa, Leena, huomasi pian miehensä raskaan tilan, sillä hän ei ollut ennen koskaan Juhonsa tuon-

laisena nähnyt. Unhottaen oman surunsa, tuli hän miehensä tykö, otti häntä kädestä kiinni, katsoi häntä niin lempeästi silmiin ja sanoi: „miksi sinä, Zuhoni, olet nyt noin murheellinen? Eihän sinulla luulisi olevan syytä panna noin pahaksesi lapsesi onnea“.

Zuho säpsähti. Hän näytti siltä, kuin olisi nyt juuri unesta herännyt. Hän loi terävän silmähyksen waimohonsa ja toisti pitkäweteisesti „onnea!“ Waimonsa näki ja ymmärssi, ett'ei hänen Zuhoonsa mahdu nyt äkkipikään mitään lohdutus, sentähden heittikin hän toko lohduttamis-yrityksensä siihen, ajan parannettawaksi. Waimonsa ystävällinen ja lempeä puhe ja käytös oli Zuhon kumminkin saanut hereille unelmistaan; hän meni työhönsä ja tuolla tawalla tuli elämä wähitellen Perälässä entifellensä.

Moni neito oli jo kauwan aikaa halukkaita silmähyjiä Perälän Miktoon luonut, mutta nyt kun hän nousi kunniansa kuffulalle, oli hänen joka tyttö tahtonut omaksensa saada; Mikolle oli ollut tarjona yksi ja toinen siwistyneestäkin jäädystä, mutta hän ei näyttänyt pitävän fenestäkään.

Perälän Zuho tiesi aivan hywin, ett'ei Mikonkaan ollut yksinänsä hyvä olla, sentähden oli hän niin mielellänsä suonut pojan hankkiwan itsellensä puolison. Vieläpä hänen sydämessään oli jalainen pelko siitäkin, jos tuo yksinäisyys saattaisi wihdoin Mikon — wäärälle tielle. Eräänä kertana kun Mikko Perälään tuli käymään, Zuho otti tilaisuudesta waarin ja wei poikansa kahdenkesken.

„Etkö ole ajatellut jo walita itsellesi elämän kumppania?“ kysyi isä pojaltansa.

„Kyllähän sitä pitäisi, waan eihän tuota tiedä mitä tekee“, sanoi Mikko.

„Siinehän se meneekin, kun kowin kauvan walikoi; viimein luu saattaa kouraan luiskahtaa“, sanoi Juho.

„Kumminikin on se jotenkin waikoa tehtävä“.

„Ei se ole mitään waikoa, kun ei rupea itsensä kanssa kowin pitkiin neuwottemisiin. Onhan sinulla tarjona ylhäältä ja alhaalta; walitse se, johon sydämesi parhaiten on mielistynyt!“

„Olihan minusta mieluinen tuo Wirtalan Minakin“, sanoi Mikko ujusti.

„Walitse sitten hän!“

Ensi pyhänä kuulutettiin pitäjään kirkossa avioliittoon: Mikko Perälä ja Mina Wirtala. — Nuoruuden rakkaus ja ystävyys oli sytäynyt syrjään kaikki kunnian kukkuloilla loimoawat tähdet.

Ei yhdelläkään asian ymmärtävälläkään ollut syhtä nurkua Mikon waalia. Kookas, tähteläinen, kaunis ja hylillä luonnon lahjoilla warustettu neito oli tuo Wirtalan Mina. Hänellä oli arwookkaat ja kunnialliset wanhemmat ja he olivat tyttärensä kaswattaneet, henkisesäkin kehityksessä, kaikissa niissä siwistysaineissa, joita warakas taloupoika mahdollisesti woi käsiinsä saada. Mutta kaikkein suurimmat Minan hyweet olivat: puhdas, wilpitöin ja tuntekas sydän ja hiljainen, hywämäineinen ja siwo käytös.

Wirtalassa wietettiin kuuliaisesti, sillä nyt oli se pyhä-ilta, jona Mikko ja Mina ensikerran kuulutettiin. Siinessä nyt kylän nuoriso riehui, toiwottamaan onnea nuorelle morsiusparille. Siellä ilo ilolle käwi, sillä ei oltu osattu wähhääkään aawistaa, minkä kepposen Mikko teki nyt täällä käydessään. Tosin muutamat kylän neidot ensin olivat wähhän nyreissä Wirtalaan tulessaan, sillä tämä kihlaus oli usean heidän kaukaisen toiveensa tyhjäksi tehnyt, mutta kun

toiset nuorikot ja Mitko ja Aina heitä hetkisen hilpeästi hyvitelivät, yhtyivät ainakin ulkonaisesti hekin toisten iloihin.

Mitäpä siinä muuta oli. Aviokuulutukset kävivät tavallista, laillista rataansa, vihkiminen myös ja niin oli noista molemmista, joita moni kadehti ja vielä useampi hlisteli, tullut aviopari.

Peräläisten kaipausta lieventelivät aika ajoin sydämelliset kirjeet nuorelta pariskunnalta. Kyläläisetkin kävivät kaupunkimatkoillaan aina tervehtimässä nuorta pariskuntaa ja kun he palasivat kotiaan, tulivat he kohta Perälään ja sanoivat: „Terweisiä Mitkolta ja Ainalta!“ ja noiden terveisten tuojain silmät säkenivät ilosta ja tyytyväisyydestä. Silloin oli Perälän Juholla tapana aina kysyä: „mitä sinne kuuluu?“ Kun se aika tuli, että Juhon mielestä olisi Miton ja Ainan kotiin pitänyt jotain kuulua, ei hän kaupungista palaaville ja terveisiä tuowille kyläläisilleen fertaakaan unohtanut tehdä tuota „sinne kuulumis-kysymystä“, mutta he eivät waan koskaan tienneet „mitään erinomaisia“, ja näyttelipä siltä kuin Juhon ei olisi ollut oikein tyytyväinen. Hän, näet, oli saanut päähänsä sen, että Miton ja Ainan olisi pitänyt saada, tavallisessa luonnon järjestyksessä, perillinen, joka sitten tekisi heidän elämänsä niin kodikkaaksi ja hauskaksi ja joka estäisi heitä joutumasta niihin moniin elämän harhoihin, joita maailmalla on niin runsaasti wivittää ihmislapsien eteen; hänellä oli syhtä sen pahemmin pelätä, kun onni oli äkkäarwaamatta heille syöstänyt murheettoman ja hempeän elämän.

Erään kerran tuotiin taas terveisiä Perälän wanhuksille ja Juhon oli oitis walmis kysymään tuojalta wanhiaan totuttuun tapaan: „mitä sinne kuuluu?“

„Ei tuonne mitään erinomaisia kuulu; Mina waan on niin laihnut, etten ollut häntä enään tunteakaan“, sanoi terveisten tuoja huolimattomasti.

Zuho hyppäsi ylös äkkiä kuin kärkeen pistämä ja kätveli kiireesti pois, pois yksinäisyhteen, sillä hän oli saanut kuulla jotain semmoista, jota hän ei olisi suonut kuulewansa; — hän aawisti jotain, aawisti — — pahaa.

Sen erän perästä muuttuivat Zuhon mielipiteet aivan toisenlaisiksi. Hän menetti nyt kaiken toivonsa, eikä kuullut mielellänsä puhuttawan pojastansa ja hänen waimostaan. Hän koki kaikin tawoin saada tietoonsa syyn Minan laihtumiseen, hän jekä kirjoitti Minalle että kysytti luotettawilla ihmisillä häneltä syhtä pahoinvointiinsa, mutta kaiktiin salaisiin ja hiljaisiin kysymyksiinsä sai hän Minalta wastauksen, että hän on kaikin puolin terve ja että kaikki asiat owat hywin.

Ohtähysin sai Zuhon tämän jälkeen terveisen-tuojilta kysymyksiensä, „mitä sinne kuuluu“, yhä hämäämpää wastauksia. Eräänkin kerran sanoi kysythy: „no — (hän piti wältiä ja ikäänkuin haki jotain sanoakseen) — eipä tuonne kuulunut mitään erinomaista“, mutta hänen äänensä oli epäsointuinen, kuin olisi hän haparoinut kokoon jotain wälhetta ja miehen katsantokin oli epärehellinen; wältin loi hän tutkiwan, mutta jalaawan katseen Zuhoon, wältin loi hän taas katseensa pelkääväisesti maahan. Kaikki terveisten tuojat tästä lähtien alkoivat tulla samanlaisiksi; waan jos Zuho kuinkakin koetti saada syhtä selwille tuohon ihmisten umpimielisyhteen ja omaan pelkansa, ei hän ollut mies sitä saamaan; näyttipä siltä kuin kaikki maailman salakähmäisyys olisi kähnyt liittoon häntä vastaan.

Zuho parfa käwi nyt kowin huolelliseksi. Se salainen

pelko ja selittämätöin aavistus, joka häntä oli waiwannut siitä hetkestä pitäin, kun hän pojastansa erosi, muuttui nyt suoraksi selittämättömäksi murheeksi. „Mina tuo on niin laih- tunut, etten ollut häntä enään tunteakaan“ ja ne terweisten tuojain epäselwät lauseet ja jotain salaawat filmänuonnit tunkeuwiwat aina waan syvennemmälle huolehtiwan isän sydämeen. Hän koetti rauhoittaa mieltään kaikilla keinoilla, mutta mikään ei woinut auttaa, sydän pyysi waan lewotonna ja ty- sywänä. Wäliin oli Juhon oikein wihainen itsellensä, kuin hän joutawia mieltä ja murehti, ja silloin hän aina koki itselleen uskotella ja luulotella, että kaikki asiat saattaisi- wät olla hywin. Mutta kauwan ei kestänyt tuo tekoewollisuus sillä nuot murheelliset ajatukset ja aawistukset tuliwat pian taas takaisin hänen sydämeensä. Hän ei noita mietteitään ja luulojaan ilmoittanut koskaan waimollensaakaan, sillä ne eiwät olleet todistetut itsellensäkään ja hän pelkäsi waimon- sa waimia, ett'eiwät ne kestäisi elämän entisien huolien päälle laskea niin suurta lisä-surua, waikkapa waan arweluna.

Tuommoisessa asemassa kului taas joku aika. Kirje- waihto Juhon ja Mikon välillä harweni harwenemistaan ja useat Juhon lähettämät kirjeet jäiwät kokonaankin wastaa- matta; terweiset myös alkoiwat harweta. Ei Juhon mainin- nut koskaan kirjeisjääntäkään Mikolle ja Minalle sydämensä salaisia luuloja, sillä hän toivoi niin ajattelewina hetkinä, kuin kirjoittaessa on, että kaikki hänen luulonsa toki lienevät waan pelkkia houereita.

Mutta muutamana päivänä palasi yksi Juhon luotettava ystävä kaupungista. Hän tuli heti Perälään ja sanoi: „ter- weisiä Mikolta ja Minalta“, waan hänen äänensä wärähteli noita terweisiä sanoessaan.

„Mitä sinne kuuluu?“ kysyi Juhon heti synkästi, maahan luoduilla filmillä.

„No—oh! eihän tuonne mitään erinomaisia kuulunut”, sanoi ystävä ja loi samassa peittävän, epäileväisen, pitkäsen filmäyksen Juhon, jonka kanssa he olivat kahdenkesken.

Juhon nousi ylös. Hän läheni ystävänsä, laski käteensä hiljaa hänen olkapäällensä ja sanoi: „Minä olen kauvan sydämesäni tietänyt, että ihmiset salaavat minulta jotain pahaa; se ei ole oikein, sillä pahaa ei voida jilloin poistaa. Sano sinä, ystäväni, kaikki mitä tiedät, minä varustan itseni elämäni kowimpaan koetukseen”.

Ystävä huokasi raskaasti eikä vastannut yhtään mitään. Koetettiin pitkittää waiti-olemista, mutta koko waiti-olemisen ajan katsoi Juhon ystävänsä rufoilevasti ja kysyvästi filmiin. Sanat eivät kummallakaan puolen tahtoneet päästä liikkeelle ja Juhon henkeä ahdisti. Kun he hetken aikaa olivat olleet tuossa pinnistykseen tilassa, tunkenji viimein Juhon suusta kysymys: „noh, ystäväni?”

„Mikko on ruvennut”

„Mikko on ruvennut mitä tekemään?”

„Suomaan”, sanoi ystävä tuskin kuulustavasti.

Shvä hiljaisuus sai taas vallan. Tuossa ystävänsä lauseessa kuuli Juhon nyt sen salaisuuden, jota hän jo kauvan oli turhaan halunnut kuulla. Mutta noiden asioiden selveneminen mursi ennestäänkin jo pahaa aavistavan ja pelkäävän isän sydämen. Ne tunteet, jotka kärjivän isän sydämesä nyt aaltoilivat, eivät voineet sanoiksi puhjeta, sillä siihen olivat ne liian sekanaiset. Hän istui ääneti ystävänsä vastapäätä, filmät maahan luotuna, mutta hänen rintansa aaltoeli lemottomasti ja raskaasti. Ystävä lähestyi viimein Juhon, otti häntä kädestä kiinni ja sanoi: „Ko-

wan sanoman sanoin sinulle, ystäväni, sinä et näh jaksawan sitä kantaa — sinä näännyt; ei olisi minun pitänyt sinulle ilmoittaa tuota uutista”.

„Oikein teit, oikein teit, ystäväni, kuin totuuden ilmoitit! Kowat oliwat nuot uutiset ja kowaksi tekivät ne minun ykköisen kohtaloni, mutta parempi on kowakin totuus, kuin imartelewa walhe; kiitos sinulle siitä”, wastasi siihen Zuhon. Hän nousi ylös ja puristi wieraan kättä, mutta ystävä tunsi, että Zuhon miehekäs käsi wapii kuin haavanlehti. „Anna anteeksi ystäväni”, lisäsi Zuhon sitten, „minä olen nyt yksinäisyyden tarpeessa”.

Ystävä hymärsi asian painon; hän lähti pois ja Zuhon meni kamariinsa, jossa hän surusansa melkein tunnottomuuteen waiwui.

Zuhon joutui kowain sydämen tuskain tähden ruumiillisestikin lähes sairaaksi. Hän ei kyennyt työhön ollenkaan eikä ruoka hänelle maistunut. Waimonsa näki oitis, että Zuhon oli saanut nyt kowaakin kowemman kolahduksen sydämeensä, mutta ei Leena osannut aawistaakaan, mitä Zuhon nyt tiesi. Hän koki kaksin tawoin lohdutella murheellista miestänsä ja tiedustella hänen murheensa syhtä. Sitkussa suin ja tuskasta punchtuneena ilmoitti Zuhon viimein tuon hirmuisen sanoman. Mutta ihme kumma! — Ujempi oli Leena tuota uutista vastaanottamaan kuin Zuhon oli luultukaan. Ja tosiaankin on useinkin niin käynyt ihmiselämässä, että kun miehen omat woimat owat uupuneeet epätoivoon, siinä on jo heikompi astia tullut ehjeksi ja astunut miehullisesti taisteleen, paljon uupumattomampana ja woimallisempänä kuin hänen wahwempi puolensa, waikka hän kaikeat ajat muulloin nähti särkyneestä ja riutuneelta.

Leena koki kohdella miestänsä kuin parhain taiti ja toi-

voi Jumalan avulla asiain vielä hyviksi tulevan — mitä ei äiti jaksanut toivoa lapsestaan, asiain pahimmillakin ollessa! — Nämät lohdutukset vaikuttivatkin Juhon viimein niin, että hän vähitellen jälleen jaksoi ruveta työhön, mutta raskeana ja apeana pysyi hänen mielsensä.

Toinnuttuansa sen verran että kykeni ajatustjansa koossa pitämään, kirjoitti Juhon pojallensa varoitus-kirjeen täynnä hellintä isällistä huolta ja rakkautta.

„Rakas poikani“, niin kirjoitti hän, „voi mitä minun nyt tähtyy sinulle kirjoittaa, voi mitä minä tiedän ja voi mitä minä ja äitisi olemme saaneet kärsiä. Me tiedämme nyt, minkätähden sinä väinösi on lahtunut ja menettänyt terveytensä. Me tiedämme, minkätähden kirjewaihtomme on harvennut ja miksi useat kirjeeni ovat viime aikoina sinulta jääneet vastaamatta. Me tiedämme syy, minkätähden ihmiset luovat silmänsä alas sinua mainitessaan — Jumalani! Ihmiset kammoksuvat nyt jo sinua ja häpeävät mainita sinun nimeäsi, jonka he ennen niin ilosta loistavilla silmillä ja iloisella sydämellä tekivät. Voi, voi! Sinä olet jo menettänyt kaiken arvoisi ja kunniasi kaikkien rehellisten ihmisten silmissä, mutta vanhempiesi huolia, tuskia ja murheita et sinä ole menettänyt, vaan olet liian runsaalla lisäyksellä lisännyt niitä. Voi, voi! Sitä wartenko Jumala sinulle on suonut niin lahjarikkaan sielun, että wäärin käyttäisit sitä, turmioksi itsellesi ja häväistykseksi Jumalalle, kauhuksi kaikille ihmisille? — Voi! sinä arvaat jo mikä se sinun paheesi on, josta näin suurella sydämen kiwulla puhun; jospa niinkuin olisi, tähtyy minun kumminkin se suoraan ilmoittaa: sinä olet ruvennut — juomaan! Rauwan on minulla ollut salainen pelko siitä, että maailman pahenukset kenties rhyötävät minulta ja ihmiskun-

nalta sen lapsen, jota aina olen sydämeistäni niin hartaasti rakastanut, jolle olen niin paljon hyvää toivonut ja josta olen toivonut saavani niin paljon iloa vanhuuteni päivinä. Raikki tuo on toivomatonta salaista pelkoani, jota en ole ilmoittanut yhdellekään kuolewaiselle ihmiselle; mutta sitä raskaampi on kuormani, kun tuon pelon pehmittämä sydämeni jai totuuden kuulla. Se murti kokonaan sydämeni ja ryösti rinnastani rauhan. — Rakas poikani! Seisahda toki ja ajattele tarkoin, kuinka paljon pahaa turmelukseksi on itsellesi ja meille jo maksanut. Palaja ajoissa pois pahalta ja synnilliseltä tieltäsi — palaja, minä rukoilen sinua, ennenkuin sinulta loppuu peräti woima vastaan seisoa synnillisiä himoja! Muista siiveä waimoasi, joka tietenkin on jo paljon sinun tähtesi kärsinyt ja jonka kärsimykset tulewat werrattomiksi, jos et sinä palau pahalta tieltäsi! Muista ystäviäsi ja kaikkia kunniallisia ihmisiä, jotka sinä olet sopimattomalla käytköfelläsi häpeämään saattanut. Muista itseäsi ja ajattele sitä suurta ja sywää lankeemusta, jonka ähräälle olet itseksi saattanut ja joka sinun on wälttämättömästi kerran nielaisewa kauheaan kitaansa, jos et waan tee pikaista parannusta. Muista vanhempiasi, jotka sinua owat niin paljon rakastaneet ja vieläkin rakastawat, ja jotka jo owat sinun tähtesi niin paljon kärsineet. Tahdotko sinä vielä lisätä sitä tuskaa ja kärsimistä? Tahdotko sinä saattaa meidät kesken ikäämme murheella hautaan? — Woi Jumalani! Älä laske enään raskaampaa kuormaa päällemme, muutoin me näännyimme! — Lupaa nyt, rakas poikani, että sinä tahdot katua rikostasi, lupaa ett'et enää juo, lupaa että tahdot wälttää kaikkia semmoisia tiloja ja seuroja, joissa et jaksaisi pahaa taipumustasi vastaanseisoa; sillä kun sinä kerran jaksat wälttää synnin tilan, niin sinä olet wälttänyt jo itse

hymin. Lupaatkos? Voi! me toivomme vielä paljon, sillä vanhemman sydän woipi paljon rakastaa, paljon kärsiä, paljon unhottaa! ja paljon toivoa. Jumala olkoon todistajani, että nämätkin rivit ovat lähteneet rakastawan, mutta siinä samassa huolehtiwan vanhemman sydäimestä. Jumala myös suokoon, että nämät yksinkertaiset sanani tulisiwat, entisten neuvojeni ja opetuksieni kanssa, sinulle jossikaan herätykseksi! Olkoot myös todistajana nämät hyhneleet, jotka tätä kirjoittaessani ovat paperille putoelleet, että suru ei ole kaukana nytkään isäsi sydäimestä. Tätä kaikkea kirjoittaa, pyhää ja rukoilee murheen murtama — Isäsi“.

Perälässä toivottiin nyt tästä kirjeestä paljon apua. Warfinkin Leena uskoi sydämensä pohjasta, että se oli saava Mikossa aikaan terveellisen muutoksen, sillä hän oli ennenkin nähnyt isän sydämellisten neuvoien vaikuttawan poikaan paljoa paremmin kuin oman. Päivä päivältä, viikko viikolta odotettiin Mikon vastausta, mutta kaukaan aikaan ei sieltä kuulunut mitään. Wihdoin tuli kirje, joka päällekirjoituksesta ja sinetistä kohta huomattiin Mikolta tulleeeksi. Wapisevalla kädellä awasi Juho sen ja wetäysi waimonsa kanssa kammariin. Sydän tähnnä yhtä paljon pelkoa kuin toivoakin ryhtyivät he sen lukemiseen.

„Hyvät vanhempani!“ kirjoitti Mikko „kummastuksella luin minä teidän viime kirjeenne; sillä en tiedä, mitenkä olin ansainnut teiltä sen nuhteen, jonka se sisälsi. Miwan odottamatoin ei se minulle kumminkaan ollut, sillä ennakolta osasin minä jo aavistaa, mitä nyt oli tulewa. En tiedä, mikä hyöty lienee ihmisille toisen ihmisen parjaamisesta ja hänen kunniansa polkemisesta; warmaankin he olivat hywin iloisiaan, tertoessaan teille noita perättömiä uutisiaan. Jos he jonkun kerran owat sattuneet näke-

mään minun liikutettuna, parempien ihmisten seurassa, niin siitä he kohta panevat kokoon hirmuiset juoppo-jutut! Se tulee siitä, ett'eivät he tunne siivistyneiden ihmisten tapoja. En ole hetikään kylälatin veroinen, enkä aiokaan tulla semmoiseksi. — Tämän johdosta pyyhän että jäästätte turhan surunne ja huolenne parempia tosi-asioita warten! sillä minä olen jo fikki itsenäisellä ja miehifellä kannalla että osaan tyllä elämäni juoksun ohjata.“

Jota etemmäksi Juhon luki kirjettä, sitä enemmän waa- leni hän, sitä enemmän kimalteli khyneleitä hänen filmis- jään ja ennen kirjeen loppua rupefi hän niin wapisemaan, ett'ei ollut woida saada sitä päähän luetuksi.

Sen jälkeen walahiti Juhon woimatonna tuolille istu- maan. „Jumalani“, sanoi hän viimein, „parannuksesta ei ole toivoakaan! Synti on hänellä wielä luwalfisena, ja miu- den ja meidän murheenme kääntää hän waan panettelemiseksi!

Kowa, kopea on kirje, ja se on lähtenyt waaranja suu- ruutta näkemättömästä ja murtumattomasta sydämeestä! Hu- kassa on Mikkomme. — Woi onneton poika, minkä mur- heen saatitkaan wäshneille wanhemmillesi! Hän itse tunnus- taa puoliksi lankeemuksensa, mutta kokee peitellä turmelus- tansa siivistyksen tekokuorella; onneton siivistys, joka juuri wiepi suoraan siwehtömyhteen. Hän ei näh kāsittämän ol- lenkaan siivistyksen tarkoitusta, jonka pitäisi karsia ihmifestä pois kaikki siweettömät raakunnet ja sijalle istuttaa totuuden ja oikeuden tuntoa, ja hän nyt puolustaa pahuntuansa siwis- tyksellä! Hänen lankeemuksensa ei ole shynä se wähäinen oppi, jonka hän on saanut, waan oma waromaton sydä- menjä, joka on ollut liian heikko seisomaan turmelusta was- taan, mutta joka jo turmelukseen joutuneena on mielestänjä liiankin wahwa; se tekee hänen tilansa kahta waarallifem-

makki. Voi, voi! mennyt on poikamme, kadonnut — auttamattomasti kadonnut”.

Ja tosiaankin tähtyy kummastella Mikon tihlyttä vastauskirjeessään, itsensä lähettämään sydämelliseen varoitukseen! Hän oli puhtaana ja viattomana temmattu forvesta, uusiin ennen tuntemattomiin keskuuksiin ja seurueihin, joissa kofonaan uusi elämä ja uudet tawat hänelle tarjoontuivat, mutta niiden muassa tarjoontui myös Mikolle — uudet vaarat, uudet wiettelhkyet, joista forwen winkaloissa ei ollut kshymhstäkään.

Rodin yksinfertaiset tawat ja se pieni elämänpiiri, johon hän oli tottunut, jäiwät nyt tuokiossa kauas. Pian niiden waiikutus loppui ja hän rupesti halwekssimalla katselemaan sitä muka pimeää ja kowaa elämän koulua, jossa oli elämän aamun aloittanut. Nyt oli hän mielestään oppinut ja siwistynyt mies, jolla oli muka oikeus katsoa ylöns kansalaisiaan ja entistä jäätthään. Sanoissa ja töissä ei tuo ylönskatse tosin tullut koskaan näkhywiin, waan sydämen ajatukseksena se kumminkin oli aina. Elämän mukawuus ja hempeys tuliwat yht’äkkiä nyt hänelle osakseen, ja hän oli tylläkin jukkela wertaillemaan keskenänsä mennyttä sekä nykyistä elämää ja hawaitsemaan niiden juuren wastakohdan.

Hän rupesti nyt hywäksensä kähättämään kaikkia niitä elämän mukawuuksia, joita nykhyinen asema tarjosi. Hän seurusteli usein wertaistensa kanssa ja enemmänkin siwistyneitten ihmisten parissa. He ottiwat hänet aina ilolla wastaan, sillä kaikki häntä kunnioittiwat. Noissa seuroissa kannettiin usein tott-aineita iltamalla sijälle ja lasveja alettiin tehdä „illan fulufsi”. Ensimmältä katsoi Mikko wain, kuinka muut tekivät: he laittowat lasinsa, hän myös, he joiwat lasinsa — rupestipa hänkin pian tekemään samoin; he uusi-

wat lasinsa — hänkin myös! — „Tämähan on oikein siwistynyttä“, ajatteli hän ja — joi. Waikutukset siitä alkoivat pian näkyä: kaikkien kieli alkoi päästä walloilleen ja rajaton wapaus pääsi pian woimaan. Puheet käwiwät wilkkaiksi, mutta samassa myös epäwarmoiksi, niin ett'ei niissä ollut enään wanikkaa tosiperustusta. Pää alkoi humista ja asema alkoi käydä epäwakaiseksi. Mitko tunsi että oli päisfänsä; hän käwi ulkona ja, jos oli talwi, koki lumella hieroa polttawaa ja kiihewää päätänsä, jos muu wuoden aika, antoi hän raittiin ilman huuhdella tefokuumuutta. Mutta tuota ei hän tehnyt selwittääkseen päihtymistään sitäwasten, että olisi sitten juomatta, waan että kestäisi ja jaksaisi — enemmän juoda! — Ensinnä hän häpeili horjuwaa tilaansa; mutta hän katseli, kuinka muiden laita oli, ja iloksensa hawaitti että monen asiat olivat vielä hullummasti. Se hawainto lohdutti häntä suuresti ja niin oli häpy poistettu. Päinwastoin häpeäsi hän nyt mielessään, kun ei vielä tuntenut oikeata siwistykseen wapautta. — Rowin monia tuommoisia hupaisia ja wapaita „ilta-seuroja ei hän ollut vielä wiettänytäkään, niin tuli kerran yöllä kotia niin juowuksissa, ettei pääsnyt porrasten rappuja ylös muutoin kuin — konttaamalla! — Mina ei säikähtänyt kowinkaan tuota ensimmäistä onnettomuutta; sillä hän luuli sen päihtymykseen waan olewan satunnaisen wahingon. Hän koki hoitaa ja waalia miestänsä, riisui waatteet päältä ja toimitti hänet maata. Namulla ylös noustua pilkkaili ja härnäili hän Mitkoa, kun näki hänen olewan hywin nolona. — Mina raukka! Hän ei osannut aawistaakaan, mikä kawala mato jo oli myrkyttänyt heidän onnensa.

Pitkiä aikoja ei kulunut, ennenkuin Mitko taas tuli kotia juowuksissa. Nyt wasta hawaitti Mina asian todelli-

sen laidan. Hän näki ja hymmärsi, että juopuminen olikin jo kiinnijuurttunut kauhea turmelus, joka pitkitettyinä tuottaisi warman perikadon. Hän ei ollut nyt enään yhtäkäikkinen, vaan hän wapisi kuin haawan lehti. Kyllä hän koki nytkin hoitaa ja maata toimittaa Mikkoa, mutta hänen sydämensä itki kauhistuksen ja pelästyksen kynneliä.

Uamulla ei Aina enään pilkkailutkaan miehen teko-sairautta; sen sijaan hän kynnelsilmässä rupefi puhelemaan siitä waarasta, joka uhkasi. Hän rutoili Jumalan tähden Mikkoa luopumaan pois pahasta taipumuksestaan, ennenkuin oli myöhäistä. Mikko ei puhunut mitään, eikä lausunut hänelle tyhjää sanoja, sillä hän ei ollut koskaan waimollensa paha. Hän vaan wertaili mielessään omaansa ja muiden ihmisten elämää, ja ilokseen huomasi useain hywäinkin miesten olewan siinä suhteessa monta wertaa „wapaampia“. Hän muisti, näet, tärkeissä wiroissa olewia henkilöitä, jotka aina iltamilla joivat kotonaan taikka muualla seura-elämässä niin, ett'eivät he pöyhneet pöystyssä, ja yhtäkaikki olivat he päiwällä selwät miehet ja yhtäkaikki he toimittiwat wirkansa toimellisesti, ja wieläpä woivat he puhua, huutaa ja kirjoittaaakin rahwaan hirweästä ja rajattomasta juomisesta! Tuon kaiken piti hän siwistyneen suurena etuna ja oli niin hurstas mielestänsä, että katsoi sydämessään yllön, jos näki jonkun kansalaisistaan päiwällä juopuneena!

Kun tuommoiset mielipiteet saivat hänessä wallan, eipä ole kowin kummekyttawa, jos hän pitää Ainan surun ja huolen tilastaan aiwan tarpeettomana — houreena!

Siihen sijaan että olisi ottanut waaria waimonsa helistä rukouksesta ja poikennut pois waaralliselta retkeltään ehdotti Mikko, että heidänkin pitäisi, siwistyneinä ihmisiä, aina pitää warastossa wäkewiä juomia, „suun awauk-

setki" vieraille, sillä eihän mufa jopinut olla vieraille tarjoamatta juunawausta, kun nämätkin heille niin usein tarjosimat.

Mina ei yhtään vastustanutkaan tätä esitystä; hän katsoi sen aivan luonnolliseksi melvollisuuden asiaksi. Mutta jamasja kun hän myöthi ppyhtöön, tarttui hän miehensä kaulaan, katsoi hänen silmiinsä lempeästi ja sanoi: „lupaatkos waan Mikko, ett'et rupea itse niitä juomaan?" Hänellä lienee ollut salainen aawistus, että tuo wieraita warten hantittu juun=awaus saattaiji pahentaa asiaa.

Mikon tähtyi luvata olla erillään niistä; mutta tuo lupaus ei ollut sydäimestä, waan juusta, ja sentähden ei se pitännytkään. Ennen pitkää joutuivat nuot yksisjä neuwoin laitettut wierasten warat Mikon oman juun=awaukseksi.

Mikon juowuksisja olo alkoi tulla yhä tiheämmäksi, ja Mina rupefi laihutamaan silmin nähtävästi. Hän ei juuri usein puhunut miehellensä asiasta, mutta kaikista näthi, että hänen sydämensä tusta oli kauhea. Joskus hän rukoilikin sydämensä pohjasta Mikkoa ajattelemaan sitä waaraa, johon hän oli itsensä ja waimonsja saattanut; mutta nuot rukoukset ja waroitukset haihtuivat kuin ilmaan; ne eiwät pahentaneet, mutta eiwät parantaneetkaan asiaa.

Mikon juominen olitin sillä wälin tullut jo siihen määrään, ettei ollut hänellä juuri yhtään selwää päiwää. Myhkänä kantoi nyt Mina raskasta taakkaansa; sillä hän näki, ett'eiwät hänen rukouksensa ja ppyhtinsjä mitään auttaneet. Niin kauwan hän wielä kuitenkin oli toiwonut, kun eiwät muut ihmiset olleet nähneet Mikkoa juowuksisja; mutta kun se tuli jofapäiwäiseksi työkki, tähtyihän silloin kaikkien ihmisten huomata tuo kauhea tila. Minan oli nyt enään mahdoton sitä salata, jota hän ensi=alusja oli huofellisesti kofennut tehdä.

Mikko nyt itsekin huomasi, että kaikki tutut, semminkin entiset kotikyläläiset, rupejivat häntä kammomaan; he katsah- telivat häneen wilkaisemalla ja salatahmäisesti; heidän lau- seensa ja puheensa olivat niin kummallisen umpikuljuisia ja kysyviä. Tätä heidän käytöstänsä hän kuitenkin waan kum- masteli, arwelen mielesjään: millä oikeudella ihmiset tuolla tavalla menettelewät näin oikeassa olewan kelpo- ja oppi- neen miehen kanssa kuin mitä hän muka oli.

Hän oli juomisen alottanut siwistyneellä tavalla, mutta pian oli se paisunut kaikkein siwistymättömämmäksi mitä ikinä on maailmassa nähty. Alkuun ei hän juonut kuin il- tamilla, öillä ja paremmissa seuroissa ja parempia juotawia, nyt oli hän kerinnyt jo siihen määrään, että kelpasi yöllä ja päivällä minäläiset juotawat ja minäläisessa paikassa hy- wänsä, tiellä tahi myös tien wierasjä, ulkona tahi sisällä, pullon suulta taikka mistä astiasta tahansa. Saman se teki kunhan sai waan jossain ja jotain kiihtyneen himon tyhdykkeeksi!

Tällä ajalla tuli isän ensimmäinen kirje asiasta. Mutta Mikko katsoi hlön nuot sydämmelliset waroitukset ja kirjoitti hänelle tuon meille jo tutun lopean wastauksen.

Mikkoa hirmuisesti harmitti se seikka, kun ihmiset oli- wat isälle kielineet hänen päällensä; heidän syhyksen koetti hän kääntää kaiken sen häwäistyksen ja nuhteen, jonka oli muka saanut isän viimeisessä kirjeesssä.

Noista kansalaisten joimaufjista suuttuneena rupeji Mikko ajattelemaan, mistä löytäisi tosi-ystäviä, ja olikin semmoisia mielestään löytäwinaan juoma- ja synti-kumppaneisjansa. He hänet hymmärtäwät, he käsittäwät siwistyneiden ihmisten oloja; ei Mikko tahtonutkaan enää semmoisilta ihmisiltä kun- niaa, jotka eiwät mistään tietäneet, ja hän oikein iloitsi sy-

dämesjänsä oivallisesta kefiinöstä! ja pian oli isän nuhdetten kautta vähän levottomaksi tullut omatunto jälleen rauhoittunut.

Harmillisin seikka oli kuitenkin se, kun kirje joutui Minan luettavaksi. Vaimo-parha tuli nähtävästi toiselle luonnolle sen kirjeen luettuaan. Välin tuli hän hyvin iloiseksi, jota ei ollut nähnyt moneen aikaan; mutta tuota iloa ei kestänyt kauvan, ennenkun hän taas jälleen waipui kahta kauheampaan suruun. Pelko ja toivo taistelivat hänen sydämesjään. Mikkoa taas waan harmitti se asia, kun Mina nyt sai uutta tukea tälle hänen mielestään joutuwalle mieliteelleen ja surulleen, koska hän tuosta kirjeestä näki muutenkin Mikosta ajattelewan samaa ja murhehtiwan samaa kuin hänkin oli tehnyt.

Kaikella uskalluksella kääntyi Mikko nyt juoma-tovereiltansa kunniaa hakemaan. Tähän asti ei hän ollenkaan ollut tarkastanut heidän ystäwyhtensä todellisuutta, sillä ei kertaakaan ollut hänen mieleensä tullut epäilystä heidän wiipittömästä mielenlaadustaan. Nyt oli hän menettänyt enimmänsä osan ihmisten ystäwyhden ja kunnioituksen; jälellä oli waan vähäinen joukko, ja niiden tuli olla tosi-ystäviä, jos mieli oli saada jo osaksi rauhaton omatunto rauhoitetuksi.

Hän haki nyt tawallista useammin noiden oiwa-ystävien seuraa kotona ja kylässä, ja naukkuja otettiin nyt tawallista tiheämmästi. He olivatkin hyvin kohteliaat ja tyryhtivät Mikolle tawallista enemmän wäkewiä juomia! Waan hänen omatuntonsa ei tahtonut rauhoittua sittenkään, sillä isän nuhteleva, surkutteleva ja sääliwä kirje oli aina waan mielessä, waikka kuinka halwalta se toisualta tuntuikin. Usein tuli hän niin rauhattomaksi, että pyrki lähtemään kotiin kesken illan; mutta tuo eroomisen aikomuskos juomatowereita

oikeen näytti harmittavan! Joukon miehisjä he silloin käärehivät Mikon ympärille ja alkoivat ikäänkuin yhdestä suusta estellä.

„Mihinkä nyt on niin kiivet? Enmättäähän tuota nyt vähemmälläkin wäuhdilla kotia. Istu nyt ja „praataa“ täällä meidän kanssamme, illan kulufsi! Pasit täyteen! Koska Perälä käypi niin noloksi, kuin olisi hän syönyt hapain-kasalia etikan kanssa“, ja monta muuta semmoista lausuiwat he. Heidän ystäwyhtensä näytti rajattomalta, ja tawallisesti saiwat he voitton, sillä Mikon tahto oli vielä kowiin heikko ja woima vielä heikompi. — Hän jäi tawallisesti heidän seuraansa pitkittämään tuota synnillistä elämää ja joukon miehisjä käännettiin rauhattoman omantunnon ääni uusilla — rhyppyillä!

Joskus kyllä oli Mikko hawaitsewinaan juomakumppaleisjaan iloa siitä, kun hän joutui juowufsiin. Silloin heidän välilleen ilmestyi salaisia merkkejä, filmän istuja ja kuiskaelemia; sen ajatuksen ei hän kuitenkään antanut päästä waltaan niin oiwallijista ystäwistä.

Mutta eräänä tertana tuli Mikko niin juowufsiin, ettei woinut enää pystyysjä pyhyä! Hänet toimitettiin siis sänkyyn maata. — Hän tuli niin aiwan woimattomaksi, ettei woinut filmiänsäkään awata, waikka hymmärrys, taito ja kuulo oliwat kumminkin jäljellä. Ystävät senwuoksi luuliwat hänen olewan siinä tilassa, ettei tietännyt tästä maailmasta.

„Jopa Perälä on nyt taas saanut kylläksen“, sanoi jiloin joku heistä pilkallisesti.

„Ei hän nyt enään tuumaa itkeä“, säesti toinen.

„Eikä lähteä pois seurastamme; mielellään ja foreasti tyhyty hän jo olemaan kanssamme“, lisäsi kolmas.

Mikko kuuli ja hymärsi joka sanan, ja ne kävivät lipeästi kuin puukon pistokset hänen sydämeensä.

Samassa tuli joku mies, joka oli Mikkoa hakemassa, sillä hänellä oli jotain tärkeää asiaa. Tullut kyysi heti, missä käivattu olisi. Mikko, häveten tilaansa, iloitsi kuitenkin siitä, kun oli hyvään ystäväin pariassa, jotka varmaan oli peittävätkin hänen heikkoutensa. Mutta siihen sijaan että he sen olisivat tehneet, astui eräs tovereista sen sängyn tykö, jossa Mikko peitettynä makasi, siivoksi peitteen pois päältä ja sanoi: „tules nyt katsomaan: Tuossa se nyt on teidän fiisti ja teille niin välttämätön Perälänne!“ Heinen naurun kohotus palitti tuon sukkeluuden ja osoitti samassa, että sen kaikki hyväshiwät.

Mies, joka oli tullut ajalle, waaleni ja lähti kauhistuen pois.

Nyt käsitti viimein Mikko täydessä walossa, minkälaisia ystäviä nuoot juoma-towerit olivat, joihin hän oli niin ison luottamuksen pannut. Nyt huomasi hän, että heillä oli ilo hänen lankeemisestaan ja vielä suurempi ilo siitä, kun saivat muille ihmisille sen ilmoittaa. He eivät näkyneet pitävän mitään lukua omasta kurjuudestaan, olipa se millinen tahansa, mutta lähimmäisensä lankeemuksesta he iloitsivat. He olivat itse hymmeniä kertoja olleet samassa tilassa, jossa Mikko nyt oli, eivätkä nytkään kaukana olleet siitä. Mikko oli semmoisissa tilaisuuksissa aina kokenut peittää heidän lankeemuksiansa ja kääntää kaikki asiat parhain päin; nyt olisi ollut heidän vuoronsa, mutta he eivät palanneet sitä ystävyhystä ystävyhdellä.

Rohmelon ja kauhean omantunnon tuskan tähden selweni Mikko pian ja isän nuhde-kirje selleni nyt aiwan toisen kaltaiseksi, kuin hän ennen oli sen käsittänyt. Nyt ei se

tuntunut hlönkatsottawalta ja tarpeettomalta parjaukselta, waan lapsensa perittoa huolehtiwalta, rakkaalta ja waroitawalta wanhemman neuwolta. Mikko nyt rupefi oiwalta=maan, mitä wanhempansa olivat saaneet hänen tähtensä fär=fiä. Tunto tuosta ja tunto noiden ainoain luultujen ystä=wien epärehellisyhydestä waatiwat nyt hänen sieluunsa semmoisen tuskan, jommoista ei hän siihen asti ollut vielä ennen koskaan tuntenut. Hän nousi ylös ja niin siivotoinna, kuin olikin kohmelonsa tähden, lähti hän kumminkin käyhdä horjumaan kotiansa.

Mina ei ollut nukkunut koko yöhön, sillä hän oli lewotomana odottanut miehensä kotiintuloa. Hän tuli vastaan surullisen hiljaisena, riisui siwottomat Mikon waatteet pois, kuten ennenkin ja toimitti hänet maata. Mutta siällisen tuskan tähden ei Mikolle tullut unta ja khyneel filmisä tunnusti hän nyt waimollensa, että oli wäärällä tiellä. Se oli ensimmäinen tunnustus hänen elämässään. — Mina ei ollut koskaan ennen semmoista kuullut hänen suustansa; hän hyrähti itkemään, mutta nuot khyneleet eiwät olleet fortuneen elämän, waan lujan toiwon khyneleitä. Ne nousiwat sydämestä, joka oli niin monen ja pitkän synkehden perästä saanut kipinän waloa tuntea. Mikko lupasi parantaa pahat tapansa, ja hänellä olikin todellinen tahto niin tehdä; mutta monta kowaa sai Mina vielä kofea, sillä ennen pitkää ilmestyi noille hyyville aikomisille arwaamattomia esteitä.

Mikko rupefi nyt wälttämään juoma=seuroja ja juomista niin paljon kuin suinkin waan oli mahdollista. Mutta pian hawaitti hän, että turmelus olikin jo juurtunut niin sywäksi, ettei hän woinutkaan sitä vastaan seisoa. Hän kyllä wälitti useat kiusaukset, mutta uusissa muodoissa ja uusilla woimilla ryntäsiwät ne niin rajusti ja yhä nudistetuiilla hyykäyksillä

hänen kimppuunsa, että hän ehtimiseen horjahteli. Hän ka-
tui, itki, huokasi ja — kuitenkin horjui! — Surulla huo-
masi hän nyt, kuinka suuren vallan turmelus oli jo saanut
ja että hänen tilansa oli nyt tullut juuri semmoiseksi kuin
isä oli kirjessään aavistanut — Mikko oli kadottanut —
tahdon voiman. —

Hän huomasi nyt selvästi, ettei voisi voittaa kiusausta
ollessaan nykijällä asemallaan, jossa hymmeniä kiusauksia
oli joka aika tarjona. Sentähden sattui hänen mieleensä
ajatus, että hän luopui virastaan ja pyhtäisi isän otta-
maan heidät takaisin tuohon kovaan entiseen kotiin.

Kovin surullinen aika oli sillä välin ollut Perälässä.
Katkerasti Zuhon ja hänen vaimonsa itkivät nyt langen-
nutta ja kadotettua poikaansa, mutta Mikko lienee ajatellut
omaa korkeaa siivistystänsä ja vanhempainsa siivistymättö-
myyttä, jotka muka joutavia surivat.

Ensin mietti Zuhon kirjoittaa uudestaan pojallensa, ai-
koen kirjessään kumota Mikon väärät mielipiteet; mutta
eipä hän siihen ryhtynyt. Toivoton suru ja tuo poi-
kanen lähettämä ylpeä ja kopewa kirje, olivat suren isän
aiwan lannistaneet; hän tuntui mielestään nyt niin pie-
neltä, halvalta, mitättömältä ja tuhmalta, ettei hän wan-
hemman oikeudellakaan tohtinut siihen ryhtyä.

Murheellisena ja raskaalla mielellä ryhtyi Zuhon taas
kovaan työhönsä, vaimonsa ja kotona olevien vanhempain
lastensa kanssa. Myrkänä kantoi ja kärjeli hän elämän ko-
vaa tuormaa, ja jonkun ajan takaa rupeesi ilmestymään wal-
keita hiuksia hänen muutoin niin mustaan tukkaansa. Ei

hän nyt enään jaksanut koskaan puhua, eikä kuulla puhuttavan Mikostansa, sillä ne mieleen-johdatukset kävivät pistoina haavoitettuun isän sydämeen. Aina kun sattui puhe tulemaan tuosta surullisesta asiasta, läksi Juho äänetönnä pois saapuvilta; ja menessjään kuultiin hänen silloin raskaasti huokaavan. Mikko heitti kofouaan pois firjoittelemisen vanhemmilleen, sillä siihen sijaan kuin hänen olisi pitänyt parantua, paatui ja närkästyi hän isänsä lähettämästä, hänen parasta etnaan huolehtiwasta firjeestä! Terweisten tuojat myös harwenivat, sillä kyläläiset eivät enään käyneetkään Mikon tykönä kaupunki-mattoillaan. Milloin heitä vielä kävi, eikä Perälän Juhon tarwinnutkaan enää kyyä, mitä jinne kuului, liiakskin tarffaanhan hän jo itse tiesi, mitä Mikon kotiin kuului.

Onnettomain vanhempien surua lisäsi paljon se suru, joka nyt Minankin vanhassa kodissa wallitsi. Waikk'eivät Wirtalan wanhuksset koskaan moittineet Perälän Juhoa eikä hänen waimoansa siitä, että Aina oli Mikon tähden jemmaiseen tilaan tullut, niin teki se heidän sydämellensä kowin kipeää, kun he kumminkin tiesiwät poikansa olewan ihypään Minankin onnettomuuteen.

Tuossa surussa ja murheessa pysyi Mikon äiti, Leena, nytkin wahwimpaua; hän ei wäshnyt eikä lakannut toivomasta, sillä hän oli — äiti. „Se poika-riepu on tullut pahoissa seuroissa wietellyksi ja turmelluksi; kyllä hän vielä siitä toipuu ja parantaa elämänsä! Et Jumala toki henno antaa niin paljon kyynekiä hukkaan wuotaa, kuin me olemme hänen tähtensä wuodattaneet; wiimein toki tulee apu!“ tätä ja muuta jemmaista puhui Leena, kuin hän jai pahoja uutijä.

Woin kolme wuotta oli tulunut siitä, kun Mikko firjoitti

tuon mokoman vastauksensa isälleen. Tuotiinpa silloin eräänä päivänä Perälän Zuholle postista kirje, jonka hän heti tunsi poikansa käsi-alaksi. Zuhon sen nähtyään wawahti. Mitä kirjoittaa Mikko nyt? Onko hän kääntynyt jo parempaan päin, onko hän jo havainnut vaarallisen ja hirveän tilansa, wai onko hän yhtä paatuneessa mielessä, yhtä jofeana ja yhtä wiheliäisessä tilassa kuin ennenkin? oliwat tyhjyyksiä, jotka sähtön nopendella kulkiwat Zuhon sydämessä. Hän ei woinut yksin kantaa sitä kuormaa, että olisi itseheen lutenut kirjeen, mutta hän nouti waimonsa, jonka kanssa he sulkeu-
sivat kahden kammariin. Wapisewin käsi awasi Zuhon si-
netin ja alkoi lukea kirjettä, jonka sisältö oli seuraawa:

„Kafkaat wanhempani! Häpeästä ja tuskasta puneh-
tuneena täytyy minun ruweta Teille kirjoittamaan. Monta
fertaa olen jo yrittänyt sitä tekemään, enkä ole woinut;
nyt kuitenkin täytyy minun woida, sillä omaatuntoani pa-
fottaa ja polttaa kowin. Teillä on paha, huono, keho, lan-
gennut, kiittämätön, turmeltunut ja wiheliäinen poika, jos
minä pojan nimeä ensinkään Teiltä ansaitfen. Woi! minä
olen auttamattomasti hukassa! Olen jo jonkun ajan koet-
tanut seisoa turmelustani vastaan, mutta se on ollut kaikki
turhaa, sillä synnin himo on tullut minuska jo niin wä-
fewäkki, ett'en woi sitä enään woittaa. Tahto minulla olisi
siihen wäfewä, mutta ei ole woimaa sitä täyttää. Nyt tyllä
jo tunnen kauhistuksella, mihin waaraan olen itseni syöstä-
nyt; mutta woi — nyt on jo kaikki myöhäistä, se tieto li-
jää waan ehtimiseen tulta polttawaan omaatuntooni. —
Minä ylönsatjoi Teidän rakkaudesta ja wanhemman huo-
lehtiwasta sydäimestä lähteneet neuwonne ja waroituksenne,
jotka kolme wuotta takaperin kirjeessä minulle lähetitte, mutta
minä olin mielestäni oikeassa, niin juuri oli silloin jofeu-

teni! Jospa silloin olisin ottanut rakkaita neuvoistanne waariin, jospa silloin olisin totellut niitä, jospa olisin ainaan ottanut waariin waimoni alinomaiset ja oikeudetut ahferoiniset parannukseni, niin olisi nyt asiani paremmasti kuin ovat, mutta ei, siihen olin liian oppinut ja korskua; nyt kyllä näen ja tunnen että olin väärässä, mutta voi! nyt se on myöhäistä! — Minä olen jo puristanut Teidän, niinkuin waimonikin sydämen kuivaksi khyneleistä! Itselläni olisi vielä khyneleitä, mutta ne ovat voimattomat, niiltä puuttuu — tahdon voima. Kaikki on mennyt, kaikki on hukassa! Mennyt on miehen arwo ja kunnia, mennyt on waimoni ilo ja terweys, menetetty on vanhempien ilo ja toivo ja murhe ja khyneleet ovat saatetut sijaan. Menetettyt ovat hystävät ja kaikki kunnialliset ihmiset, mutta polttawa, omatuntoni ja wallallaan olewa turmelukseni, ne waan pysyvät; niitä en ole menettänyt. — Minä rukoilen Teitä, antakaa minulle kaikki anteeksi! se on ainoa toivoni ja lohdutukseni tässä wiheliäisyydessä. — Kowa ja suuri on laulemukseni, mutta kowa on myös katumukseni ja häpyhi. Kirjeenne, johon niin tylysti wastasin, ei ole kuitenkään woinut koskaan mielestäni haihtua. Keskeilläkin elämän pauhinaa ja tuokjinaa, turmelukseni parhaassa menoossa, soiwat Teidän waroittawat ja huolehtiwat sananne sydämessäni. Minä koetin sokeudessaani niitä tukeuttaa ja sainkin ne tawasta waikenemaan, mutta uudella voimalla, uutena waroittawana sanana heräsivät ne aina uudestaan ja sielussani, ja tuo uudistus tuli aina tiheämmin, ja viimein ne saivat minun seisahdumaan turmeluksen juolussani ja tässä minä nyt seison kiinni saatuna, mutta voimotonna kivistamaan päältäni niitä kableita, joihin turmelus on minun kietonut!

Woi, rakkaat vanhempani! Ei ole minulla enää kuin

ylji toivonjäre jälellä. Kehtaanko, uskallanko, tohdinko sen Teille ilmoittaa? Täällä on niin paljon wiettelijöitä, täällä on niin paljon tilaisuuksia, minä en jaksa niitä wälittää ja vastaanseisoa, sillä himoni on tahtoani wälewämpä, ja minä aina lankeen. Voi rakas isä ja äiti! Antakaa anteeksi kiittämättömän, lehnou poikanne rikokset! Uuhottakaa kaikki hänen pahuutensa ja häwyttömyhtensä! Uuhottakaa kaikki ne tuskat ja kärsimiset, joita olette hänen tähtensä saaneet, ja — — ottakaa langennut, rikoksellinen, kurja ja wiheliäinen poikanne vielä kotianne takaisin! Älkää Jumalan tähden kielsäkö minulta sitä, sillä se on ainoa pelastukseni. — Tätä pyytää, toiwoo ja rukoolet nyt jo turmeluksensa kauhistuksella tuntewa, mutta woinaton ja onneton poikanne. — Mikko“.

Juhon lufiesja tätä kirjettä, juoksiwat hänen silmistänsä kyhneleet wirtana ja hänen koto ruumiinsa wapii uiin kowin, ett'ei kirje ollut kädesjä pshjä. Seena myös itki, mutta hänen kyhneleensä oliwat sekaijin surun ja ilon kyhneleitä; hän suri poikansa onnetonta ja langennutta elämää, mutta samasja tunsi hän sydämesjään sanomattoman ilon, kun Mikko nyt katkerasti katui pahuuttansa.

„Woi, hyvä Jumala! Suepas wielä uudestaan se paikka! Woi, kuinka minun on nyt surullinen ja kuitenkin samasja hyvä olla! — se, se kohta, lue se uudestaan — niin, niin! Mikko katuu nyt — kuulitko, isä!? Mikko tulee nyt warmaan paremmaksi ihmiseksi — Jumala on kuullut rukousemme — woi, woi! — Mikko paranee nyt!“ Janeli hätäillen tuo poikansa tähden paljon kärsinyt äiti.

Saatuansa kirjehen luetuksi, istui Juhon äänetonnä, kyhneleisilmisjä, silloinkin kun hänen waimonsa ikään kuin houri-

ossa jo niin wilkkaasti tunsi sydämesjään paremman perheellisen elämän tulevaisuutta.

„Eihän sinun sowi, isä, olla nyt noin myhkänä ja surullisena. Mikkoahan nyt paranee, Mikko lakkaa juomasta, ja hän taas tulee kelpo-ihmiseksi, ja meille tulee taas niin hyvä ja helppo elämä, kun tiedämme että poikamme on kunnon mies“, koki Leena lohdutella, ja samassa hän piti Zuhon kädestä kiinni ja katsoi surevaa miestänsä niin lempeästi silmiin.

„Woi, kuinka mielelläni minä unhottaisin suruni ja olisin iloinen, kun waan woisin. Uudet tiedot ja uudet tuskat lisäävät waan mutta tulta jo paljon kärjineesen sydämeeni. Sen kyllä uskon, että Mikko nyt katuu katterasti; mutta surukseni huomaa, että ennustukseni on käynyt toteen. Mikko on nyt jo — himojensa orja! Tahto hänellä nyt kyllä olisi seihoa turmelusta vastaan, mutta ei ole voimaa sitä tähttää, ja woimaton tahto ei paranna ihmistä — Jumalani! Hänellä ei ole enää tahdon voimaa!“ saneli Zuhon epätoivosjaan.

„Woi, älä sano niin, isä! Älä heitä vielä toivoaji, laikki vielä woipi muuttua hyväksi. — Me emme saa wai-pua epätoivoon, emme saa heittää Mikkoakaan tuohon kauheaan epäilykseen. Meidän pitää kokea lohduttaa, auttaa ja tukea häntä niin paljon kuin waan woimme, sillä muutoin hän saattaa nääntyä pian. Kenties hän saakin awustamme tahdon voimaa. — Meidän pitää suostua hänen pyyntönsä — meidän pitää ottaa Mikko waimonsa kanssa kotiimme!“ tuumaili ja pyhteli Leena.

„Kuinka se käwijä laatuun, sillä he owat tottuneet hempeään herras-elämään, ja semmoista ei ole waraa meillä

heille antaa. Kowaa työntekoa vaatii jylhä korpi, jos mieli siitä on saada niukan elatuksensa", sanoi Juhon siihen.

"Osaihan Mikko tulla tehdä työtä ennen kotoa lähtöänsä, saattaisihan hän vieläkin siihen tottua. Voi, voi! — olispa niin hyvä, kun Mikko olisi kotona ja tekisi työtä, eikä rhyppäisi. — Silloinhan sinunkin, isä, olisi niin hyvä, kun sinulla olisi niin uljas työ-kumppani!" kehoitti Leena miestänsä.

"Sinulla on hyvä toivo ja uskallus, mutta minä epäilen yrityksen onnistumista; sillä työn tekeminen unhotetaan paljon pikemmin kuin opitaan. Ennenkun siihen yritykseen ryhdymme, aion koettaa jotain muuta keinoa".

"Mitä?"

"Minä koetan vielä kirjoittaa Mikolle ja ohjata häntä; kuskaties hän woipi pyhä virassa ja siinäkin ollen luopua pois helma-synnistänsä! Se olisi hänelle ja meille paljoa parempi ehto".

"Tee niin, isä kulta, tee niin! Kenties, kenties — ei-pä tiedä, kuinka käypi; saattaisipa niinkin käydä; hyvä on niinkinpäin. Pää-asia on waan se, että meidän pitää pelastaa poikamme perikadosta mistä hinnasta hyvänsä. Mutta sinä et saa, isä, wiidytellä yhtään, waan kirjoita heti, ett'ei se raukka näänthiji!" sanoi toiwowa ja huolehtiwa äiti. "Ja lupaatkos lukea minulle sen kirjeesi, sittenkun sen olet valmiiksi saanut?" lisäsi hän vielä hetken äänettömyyden perästä.

Juhon lupasi sen ja ryhtyi heti kirjoittamaan vastausta, jossa hän kehoitti poikaansa hartaasti Jumalalta apua ruokien taistelemaan turmelusta vastaan, jättämättä sitä paikkaa ja wirtaa, jossa hän oli ollut; sillä se oli Juholle kuitenkin parempi kuin palata tottumattomaan, ahtaaseen

elämään köyhässä vanhassa kodissa. Popuksi pyysi hän vielä lempeästi, että Mikko taas tiheämmin kirjoittaisi vanhemmillensä, tehden tarkaa tiliä parannus-yrityksensä onnistumisesta.

Zuhon lukiessa tätä kirjettä, jossa isän ankaruus oli isän lempeyden kanssa yhdistetty, kuunteli Leena koko ajan juurella hartaudella. Sitte hän nousi äkkiä ylös, tuli Zuhon tykö ja otti häntä kädestä kiinni, katsoi häntä niin lempiästi ja luottavaisesti silmiin ja janoi hänelle: „voi, kuin sinä, isä, olet viisas; mutta eikö tuo sinun kirjeesi ole liian kova? Entäs jos se vaan pahentaisi Mikon? Eikö kävisi laatuun sitä vähän lievennellä, minä olen niin juuresa pelossa“.

„En ole kirjoittanut muuta kuin totuutta, ja avonainen, hereillä oleva omatunto ei pahene totuudesta“, vastasi hänelle Zuhon.

„Sinä tuon paremmin tietänet kuin minä; minä olen niin typerä käsittämään semmoisia asioita. Mutta sen minä vaan joihin, että Mikko vielä tulisi hyväksi. Tee siis, isä, niinkuin tahdot, lähetä tuo kirje tuommoisena!“ janoi taas siihen Leena.

Kauvan aikaa ei nyt tarvinnutkaan odottaa vastausta, sillä jo ensimmäisessä postissa tuli taas Mikolta kirje Perälään. Hän ei ollutkaan, niinkuin äiti pelkäsi, juuttunut isän ankarista janoista, vaan tunnusti nöyrästi wifansa ja lupasi vanhempainsa neuwon mukaan foettaa taistella turmelusta vastaan, paikaltaan luopumatta, waikka kyllä nudestaankin ilmoitti, että se olisi ollut helpompi, jos olisi saanut mennä takaisin vanhaan kotiinsa.

„Mythän on warma asia, että Mikko paranee ja tulee jälleen kelpo-ihmiseksi. Voi, kuulitko sinä, isä, mitenkä hän

firjoitti? — Wiisaspä se on, näemmä, Mikkoikin, jos sinäkin, isä. Voi, voi kuinka mieleni on nyt hyvä, ja meille tulee nyt niin hupainen ja murheeton elämä“, alotti Leena puhumaan firjeen lufemisen loputtua.

„En minä asiaa vielä niin warmana pidä, sillä synti on ihmiseen näppärämpi tarttumaan kuin luopumaan, ja aiwan eri-asia on jotain luvata kuin täyttää“, janoi Zuhon epäilevästi, mutta kumminkin oli hänenkin mielensä rauhallisempi nyt kuin Mikon viime firjettä lufeissaan, jonka osoitti se seikka, ettei hänen ruumiinsa niin wapisnut, eikä silmissään nähnyt syhyreitä. Hänenkin sydämeensä oli singah-
tanut toiwon säde epäilyksen läpitse, ja se säde oli jo wai-
futtanut tuon lewollisuuden, jota hän ei ollut moneen ai-
kaan saanut nauttia surunsa tähden.

Näin heränneet undet toivot wahwisti vielä Minalta tullut firje, jossa hän suurella ilolla puhui mieheensä perin-
juurisesta kääntymyksestä. „Mikko on nyt par'aikaa kaupun-
gin retkellä,“ lopetti hän. „Hän lähti sinne tänä aamuna ja
wahwa uskoni on, että hän tulee sieltä selwänä miehenä. Voi
kuinka hyvä! Toiwokaamme joukossa, että Jumala antaisi
hänelle woimia pyhymään hyvässä aikomuksessaan! Olkaa
tuhattertaa kiitetyt ja terweytetyt — Miniältänne“.

„Enkö minä sitä sanonut, isä“, wirkkoi Leena Minan
firjeen kuultuansa.

„Jos hänen parannuksensa nojautuu oikean perustuksen
päälle, niin hän paranee, mutta muutoin ei. Toiwokaamme
waan että hän on käpittänyt oikean pohjan parannukseensa,
jonka nojalla hän woii hyljätä wahingollisen ja kadottawan
paheensa!“ janoi Zuhon.

Zonkun ajan kuluttua tulivat Mikko ja Mina käymään
Berälässä. Si ifänä liene wieraita sen sydämellisemmästi

wastaan-otettu. Rauvan syleilivät tulijat ja talon wan-
hukset toijiansa, ja Mikon nuorimmat sisarukset kieppuivat
filwan Mikon ja Minan liepeissä, osoittaen iloansa miten
parhaiten tajsivat. Mikolla ja Minalla oli tuliaisia, jaella lap-
sille kunkin sisaruksen ijän mukaisia kaluja ja makeisia, joista pie-
nokaiset suuresti iloitsivat. Mikon kaswoista pian huomati-
tiin, että joku häpeä pimenä ja warjosti hänen ennen niin
firkkaita ja wiattomia kaswojansa, mutta Minä oli niin hil-
peän, iloiisen ja toiwowan näköinen, waikka entistä laihempi.
Wiikon päiwät wiipuwät he Perälässä, mutta muualla kuin
Wirtalassa eiwät he kuitenkään vielä tahtoneet tällä fertaa
fähdä.

Usein sen wiikon ajalla oli wäliin Zuhö, wäliin Veena
Mikon kanssa kahdenkesken. Kynnelilmisissä puhuivat wan-
hukset aina silloin Mikolle ihmisen welwollisuuksista ja wa-
voittivat häntä siitä surkeasta turmeluksesta, johon hän
oli antanut itsensä maailman pahennuksien wietellä. He
fokivat oikeen liikutawasti kuwata hänelle sitä suurta sydä-
men kipua, murhetta ja tuskaa, jonka hän oli heidän
päällensä saattanut, ja sitä harmia ja jääliä, jonka hä-
nen lankeemuksensa oli kaikissa kunnollisissa ihmisissä he-
rättänyt. Erittäinkin Zuhö oli ahkera tuossa toimesssa, sillä
hänen järfewä mielikuwituksensa katsoi wieläkin jollakin epäi-
lyksellä tulewaisuuteen, jos kohtakin nykyiset suhteet antoiwät
parempia toiveita. Mikko ei koettanutkaan olleenkaan puo-
lustaa itseänsä, waan häpeällä ja wesisjäsilmin tunnusti
hän rikoksensa ja lupasi lujasti sotia pahaa vastaan; ja tuo
fatumus ja parannuksen aikomus — ne antoiwät niin pal-
jon toiwoa wanhempien sydämiin.

Minä oli koko wiikon iloinen kuin lapsi, ja näyttipä
siltä, kuin hänelle olisi allanut aiwan toinen ja toiworik-

kaampi elämä. Hänenkin kanssaan puhelivat wanhukset kahdenkesken ja neuvoivat häntä kaikin tavoin sovittamaan elämänsä niin, että se tulisi Mikon pelastukseksi. Zuhon pyhyt mininänsä eteenkinpäin jatkamaan kirjeenvaihtoonsa, niin usein kuin vaan taitaisi.

Piampa oli se viikko kulunut loppuun, ja Mikon ja Minan lähdön aika lähestyi. Kaikki hyörivät iloisina matkan puuhassa. Lapset pyörivät ja hyppivät iloisina jousikaisen ympärillä, halailivat vuoroon Mikkoa, vuoroon Minaa, jotka nyt olivat juuri lähtemäisillään. Nyt matkustajat ottivat kaikilta jäähyväiset ja pian olivat he nousseet ajoneuvoihinsa, ja niin he lähtivät toisen kerran Perälästä. Koko talonväki näytti olevan hyvällä mielellä; Zuhon yksin vaan ei näyttänyt nytkään jatkavan olla oikein iloinen. Niinkuin nuoren parisunnan ensimmäiselläkin lähdöllä, jäi Zuhon nytkin seisomaan yksin kujalle, josta hän kauvan katsoi synkästi heidän jälkeensä sittenkin vielä, kun he jo aikoja olivat näkymättömiin kadonneet.

Kului taas joku aika — niin tuli taas Perälään tietoja Mikosta.

„Rakkaat vanhempani!“ kirjoitti Mina, „tänne ei kuulu juuri mitään erinomaisen pahaa, Mikko vaan taas yhden kerran joutui entiseen wikaansa! Kumminkin oli se ensimmäinen kerta, sittenkin hän katumaan rupeesi kauheaa elämäänsä. Minun toivoni on, että hän siitä jälkeen taipuu, sillä hän tuli siihen hirveästi wietellyksi, ja hän katuu sitä katkerasti. Waikka näin järjellisesti koetan asiasta ajatella ja tulevaisuuttamme hyväksi ja onnelliseksi toivoa, on kuitenkin kauheaa pelko wäliin minun saavuttanut, niin että joka lunnasolmunni wapisee. Jos hän rupeaisi — woi, Herra Jumala! — kauheaa on ajatellakaan — jos hän rupeaisi taas uudess-

taansa — juomaan, jos ei hän voiskaan seisoa helmasyhtiä vastaan — silloin olisimme hufassa. — Kuitenkaan en luullisi Teillä olevan syhtä kowin pahaksenne panna, sillä nämät ovat waan minun paljaita mielikuwituksiani, joiden en ensinkään soiji totemtuwan ja jotka saisiwat yhtä nopeasti tyhjäksi rauweta, kuin ne ovat mielessäni syhtyneetkin. Kaikki tuo pelkoni saattaisikin olla yhtä tyhjään kansja. Toivo-kaamme että tuo oli waan myrskyn jälkipuusta, — toivo-kaamme niin, niin meidän on kaikkien helpompi olla! Olkaa terweytetty puoleksi toiwowalta ja puoleksi pelkääwältä Miniältänne”.

Kirjeen luettua jäi Zuhon myhäksi ja surullisen näköiseksi.

„Mitä sinä nyt, isä, ajattelet?“ kysyi häneltä Leena wihdoin.

„Merrassa on reikä“, sanoi Zuhon alakuloiwasti ja tivisteli eteensä yhtä suoraan.

„Saattaisihan tuo olla waan sattumus, sillä wanha syhti lähtee ihmisestä hitaasti“, lohduweli häntä Leena.

„Jospa se niin olisi, jospa se olisi ollut viimeinen kerta!“ sanoi Zuhon syntästä ja huokasi sywään.

Leena ei hennonnut enempiä häiritä hänen umpimielisyhtään.

Zuhon kirjoitti paikalla pojallensa seuraawan kirjeen:

„Muistosjani aina pysyvä poikani! Warmasta lähteestä olen kuullut, että jo taas olet langennut — näin pian ja niin hartaan katumuksen, omantunnon waiwain ja niin hywäin lupausten jälkeen! Oliko se joku heikkous, wai wapathtoinen syntiin palvelus? Oliko kiusaus niin wäkewä ja wiettelys niin woimallinen, että woinut niitä wastustaa, wai teitkö sen mielitietysti? Woi, poika ruffa! Älä tee leik-

kiä syynin kanssa. Walwo tarkoiti tapojasi, sillä ne saattawat sinulle antaa elämän taikka — kuoleman, ja elämäsi ohjaushan on aiwan omassa wallassasi eikä kenenkään muun. Mitä suuri ja kallis walitsemis-oikeus on kumminkin ihmiselle annettu tässä maailmassa: walita elämä taikka kuolema, kunnia tai häpeä, onni tai onnettomuus; ja kaikki nuot saatetaan saada ajassa ja — ijankaikkisuudessa! — Ajattele tätä, rakas poikani! — Minä tiedän, että katterasti kadut taas lankeemustasi, mutta myöhäinen on katumus kuoleman hetkellä. Sinä olet jo saanut maistaa elämän helvetin esimakua, kärsiesäsi kowia omantunnon waiwoja. Mitä hyvää luulet olewan itsellesi ja muille, että niitä alituisesti päällesi wedät? Eikö ihmisen olisi parempi olla iloisella mielellä ja puhtaalla omallatunnon Jumalan ja ihmisten edessä? Eikö olisi parempi nauttia ihmisten kunnioitusta ja ystäwyhtä, kuin pilkkaa ja hönkätystä? — Älä anna himollesi pienintäkään waitaa, taikka se tekee sinusta kokonaan — orjansa ja ryöstää sinulta kaiken tahdon woiman, ja silloin on kaikki myöhäistä. — Älä, hyvä poikani, rewi enään uudestaan auki niitä sydäntemme haawoja, jotka jo hyvästä toiwosta olivat umpeen paranemaisillansa. Jos ne tulewat uudestaan auki lyödyiksi, niin ne tulewat — hirmuiksi; kuka woisi ne silloin kantaa? — Toiwoni wielä kumminkin on, että tuo oli waan turmelukseksi jälki-puuha, joka sai sinun waan hetkeksi horjahtamaan, ja että sinä tuosta opit täst'edes tarkemmasti ja ankarammasti walwomaan itseäsi ja woittamaan waarallisen wihollisesi.

Nyt lopetan tämän yksinkertaisen kirjeeni toiwolla, että Jumala antaisi sinulle woimia seisomaan wihollistasi vastaan, ett'ei minun enään koskaan tarvitjis sinusta senlaista kuulla! — Tästä.

Tätä firjettä lufiesjaan Mikko itki, fatui ja — horjui; ruumiinko puolesta? — molempien, fielun ja ruumiin puolesta, fielun puolesta sentähden, kun hän ei ollut woinut pitää lupauftansa, eikä woinut wieroittaa itfeänjä pois fiitä fhuiniin turmeluftefta, jonka pauloihin hän niin fhwälle oli kietountunut. Hän näki nyt itfeänjä woihattomaksi täyttämään niitä hyviä lupauftiaan, joilla hän oli fhytyttänyt niin paljon toiwoa waimonfa, wanhempienfa ja muiden kunnon ihmifien fydämiin. Hän näki nyt edesfään kaffinkerroin menetethu kunnianfa mitättömyyden, kaffinkertaisen ihmiften kammon ja kauhun, kaffinkerroin uudiftetut ja lyödyt haawat wanhempienfa ja waimonfa fydämißjä, moninkertaisesti takaijin palanneen turmeluftefta; nuot tiedot ja tunnot faattiwat Mikon fielun kowempaan tufkaan, fiipeämpiin oman tunnon waiwoihin, kuin kofkaan ennen. — Ruumiin puolefta hän taas horjui sentähden, kun hän oli tälläkin kerralla parast'aikaa — pöhnäßjä, joka hänellä oli wielä tuoreena todiftuftefta fifällifestä woihattomuudeftaan ja joka lißäfi fuurefti hänen fifälliftä tufkaansa.

Mikko olihin jo niin fuurefti joutunut toifen kerran himojenfa waltaan, että hän oli jo aiwan myötäänjä juowufßifßä, ennenkun hän ennätti tuon wiimeifen ifänjä firjeen faada ja niin hänen wiimeifenä oli tullut pahemmaksi, kuin enßimäifenä.

Mina ei enään firjoittanutkaan Perälään Mikon kauhheafta tilafta, eikä hän olißi fiitä woinutkaan tehdä tarkalleen, fiillä nuot Mikon lankeamifet oliwat niin tiheet, että joka päivä olißi tarwinnut laittaa firje menemään. Mina kärkei kowaa tufkaansa yßiin ja kofi kaitki tehdä miehensä pelaftufteßji. Hän itki ja rukoili mieftänjä Jumalan tähden luopumaan pois tuofta tuomion tuottawafta paheetaan,

ja väliin he itkivät yhdessä, jolloin Mikko aina teki pyhiä lupauksia, mutta ne menivät aina tyhjiksi, sillä hänellä ei ollut voimaa niitä täyttää. Yhtähyvin nuo lupaukset auttoivat aina hiukan toivoa vaskaasti kärjivälle elämän kumppanille.

Näin kului lähes puoli vuotta, jona aikana Peräläiset eivät saaneet minikäänlaista tietoa Mikosta. Viimein löppui Minalta kaikki toivo, ja tuskasään kirjoitti hän kirjeen; jossa peittämättä ilmoitti Mikon vanhemmille totuuden koko sen surkeudessa.

Samaan aikaan, kun Mina tuon kirjeensä kotoon pani, kirjoitti Mikkoikin kauheoisja omantunnon waiwoisja isälensä; mutta kumpikaan ei tiennyt toisensa teosta mitään, sillä he kokiwat huolellisesti salata sitä toisiltaan.

„Rakkaat vanhempani!“ kirjoitti Mikko, „Minä olen mennyt mies. Ei ole minusja enään mitään hyvää jäljellä. Jota enemmän minä koetan sotia wihollistani vastaan, sitä woihallisemmaksi hän käypi ja sitä suuremman woiton saapi hän minusja. Voi, rakkaat vanhempani! minun lankeemukseni on kauhea ja juuri — auttamaton ja warma perikatonni on aiwan lähellä. Minä kyllä usein lupaan, aion ja — wannontin parantaa elämäni, mutta wä hän ajan tafaa] nuo kaikki owat yhtä löyhiä, kuin ne owat lujia niitä tehdesjäni, ja niin owat kaikki lupaukseni olleet — turhia! Minä en woi menettää enään mitään, sillä minulla ei ole mitään menettämistä, ja minä en toivo enään mitään, sillä minulla ei ole mitään toiwomista; kaikki on kadotettu, kaikki on menetetty, ja kauhistuen, hirmustuen odotan minä waan sitä hetkeä, jolloin kirjoitettu elämäni sammuu . . . ei, ei, se silloin wasta

alkaa paljon hirmuisemmassa muodossa — kauhea on sitä ajatella!

Woi, rakas isä! Jospa Te olisitte meidät ottanut kottinne, silloin kun minä pyysin, kenties minä olisin silloin vielä voinut jotain tehdä elämäni parannukseksi, kenties olisi minulla ollut vielä voimaa siihen Teidän katjantonne alla, kenties ei meidän yhdenkään tilamme olisi tämmöinen, kuin se nyt meillä itsekullakin on. Mutta Te ette tietäneht ettekä tunteut minua niin huonoksi, kehuoksi ja heikoksi, kuin minä todella olin; siis ei ole minulla yhtään syytä Teitä murhua, wika on kaikki yksinään minun. Kenties woisin vieläkin tulla ihmiseksi, jos olisin siellä vanhassa kodissa, poissa alitusten wiettelysten seasta, Teidän katjantonne alla, sillä en vielääkään ole tahtoani kadottanut, ainoastaan voima sitä tähttää on mennyt minulta. Mutta minulla ei ole enään oikeutta pyytää Teiltä sitä; Teillä waan on oikeus hyljätä, kirota ja tyköänne pois syjätä onneton, kiittämätön ja läpituromeltuut poikanne — Mikko^o.

Minä lähetti kirjeensä Perälään asiamiehen kautta, ja Mikko postissa. Sattumus teki sen, että kirjeet tulivat yhtä aikaa Suhoon käteen. Tawallisuuden mukaan käski Suho waimonsa kamariin, kuulemaan kirjeitten sisältöä; sillä hän heti tunsi käsi-alat. Mutta kohta eni silmäyksellä hän waa leni. Ensimmäijistä rivistä huomasi hän Minan kirjeestä sen, jota hän salaisesti oli kauwan jo pelännyt. Hänen ruumiinsa rupefi wapisemaan, mutta yhtäkaikki luki hän surullisesti sointuwalla ja fortuneella äänellä, molempien kirjeitten sisällön. Hänen silmiinsä ei nousnut nyt yhtään kyyneltä, sillä hän tunsi sydämessään niin sanomatonta surua ja tuskaa, että siinä helteessä täytyi kaikkien nesteiden kuivua. Hän ei kyennyt puhumaan yhtään sanaa, waan mykkänä

katsoa tuijotti yhteen ja samaan paikkaan laskaamatta, ja hänen silmänsä kiilsivät niin oudosti, kuin ne olisivat olleet lajittuneet. Leenakaan ei saanut suuhunsa muita sanoja, kuin ainoastaan yhtämittaa sanoi: „woi, woi! woi, hyvä Suomala!“ Hän ei hennonut häiritä miestänsä, sillä hän selvästi näki, että Suho raukka nyt oli sanomattomassa tuskaassa. Häpeäkin kaiwoi vähän Leenaa, kun hän näki, että kaikki hänen äidinvrakkaudesta lähteneet hyvät toiveensa olivat tyhjiin rauvenneet.

„Tuo minulle kylmää wettä!“ sanoi Suho viimein, folkosti kuin haudasta; sydän oli helteestä liiaksi kiuwunut, se halusi kostutetta ja jäähdystettä.

Leena rienäsi heti noutamaan wettä, jota Suho joi useampia siemauksia, ja lopulla hän jäähdytteli polttavaa otsaanja.

Sitten hän laskeutui vuoteellensa. Ruumis ei jaksanut sortumatta kestää sitä kauheaa tuskaa, joka sielua waiwasi. — Nyt wasta Leenalle huolta tuli: murhe pojasta, huoli ja pelko miehestä, josko hänen piti nähdä jekin, että hänen rakas elämänkumppaninsa sortuisi ennen aikojansa elämän raskaan kuorman alle. Hän koki kaikin tawoin hoitaa ja helliä vuoteelle waipunutta miestänsä: hän koetteli hänen polttavaa otsaanja ja muutteli paksuja kylmiä kääreitä miehenjä hehkuwan pään ympäri. Wuorokauden päästä olikin Suho vähän parempi, ja Leena sai uutta rohkeutta ja toivoa. Hän woi jo ruweta puhelemaan Suhkanensa, kun näki, että hän rupeaa paremmin woimaan, ja nuot puheet tarfoittiwat aina yhtä ja samaa, nimittäin Mikon ja Minan kottiin-ottamista.

„Bahahan se on, kowin paha, kun tuo poika-riepu tuli noin onnettomaksi; mutta me emme saa häntä heittää wielä

nytkään auttamatta; sillä hän on meidän lapsemme vielä sittenkin. Meidän velvollisuutemme on kokea auttaa häntä ylös siitä tahrasta, johon hän on itsensä upottanut, ja toivoamme emme saa vielä nytkään heittää. — Meidän pitää ottaa heidät kotiimme; mitä sitten, jos virka jääkin, kunhan waan Mikko pelastuu. Ja Aina raukka sitten; eihän hän voi yksinänsä kantaa raskasta kuormaansa; hän näännytty sen alle, mutta täällä me voimme olla hänelle apuna ja lohdutuksena", ja monta muuta semmoista puhetta puheli Leena sairasta miestänsä hoitaessaan.

Waikka Juhon oli sairautensa ja murheensa tähden jotenkin umpimielinen ja harwa-puheinen, jonkatähden ei hän useinkaan vastannut waimonsa puheisiin juuri paljon mitään, ei Leena kuitenkaan heittänyt puhelemistansa ja keinottelemistansa Mikon ja Ainan kotia-ottamisesta, niin että Juhon viimein ei auttanut muu, kuin siihen suostuminen. Sen kuultuansa tuli Leena niin hyvälle mielin, että hän ilossaan kawahti Juhollensa laulaan ja sanoi: „woi, isä-kulta, kuinka minun nyt on hyvä olla! Kyllä Jumalan avulla voimme tässä elää, jos hekin meille tulewat. Ja Mikko täällä tulee toiseksi ihmiseksi. — Onhan hänen omatuntonsa vielä heveillä, sen kuulin hänen kirjeestänsä, ja kun me tuemme ja wahvistamme häntä hyvässä aikomuksessansa, niin hän voittoa häijyn kiusauksensa — usko waan minua, isä! niin se käyppi; ja Ainanakin elämä tulee silloin niin helpoksi ja keweäksi".

„Jos waan et olisi liian aikaisin hyvilläsi. Me emme saata heitä ottaa kotiimme, kuin yhdellä ehdolla, ja jos eivät he siihen suostu, niin . . ."

„Mä sano enään, isä, enempää!" sanoi Leena, keskeyt-

täen miehenjä lauseen. „Mitä ehto se sitten olisi? sanopas se kohta!”

„Se, jonka olen jo ennenkin sanonut: heidän pitää ruweta tekemään — työtä”.

„Eikö sen pahempaa! Niinkö sinä, isä, luulettele, että hätääntynyt omatunto walitsee ehtoja? Ei, sitä se ei tee, waan hän suostuu ilman ehdotta waikka mihin, josta se luulee vähänkään olewan tukea ja lohduitusta hädällensä. He suostuvat waikka mihin, kunhan waan pääsewät tänne, usko pois!”

„Mina ei ole koskaan wirkannut sanaakaan kotiintuloista”.

„Hän ei ole uskaltanut. Minä tiedän, että Mina tekee waikka mitä, miehenjä pelastukseksi; luulenpa niinkin, ett'ei Mikko ole Minalle puhunut mitään, että hän on niitä keinoja ajatellut ja toiminut, hän ei ole kehdannut ilmoittaa aikeitansa kärjywälle waimollensa. Siinä syy, jonkatähden ei Mina ole mitään wirkannut heidän tänne tulostaan”, selitti Leena innoikkaasti.

„Saattaijipa niinkin olla”.

„Niin se on aiwanfin warmaan. Mutta me emme saa wittastella, meidän pitää heti ryhtyä toimiin, kutsumaan heidät kotiimme; sillä joka hetki on kallis. Hätäntynyt ja kowin piinistetty omatunto saattaa pian horjahtaa waarallisiin tekoihin, ja silloin on kaikki apu myöhäistä. — Sinun pitää, isä, heti kirjoittaa heille ja kutsua heidät kotiin, sen parempi, jota pikemmin! Kyllä sinä tiedät, isä, miten kirjoittaa pitää, sillä sinä olet niin wiisas; mutta älä heille kowin kowasti kirjoita, sillä heillä on jo kylläkki kuormaa”, jattoi Leena.

Juho lupasi vaimollensa noudattaa hänen lempeitä ohjelmiaan ja pani heti kirjeen koon.

„Unneton, mutta minulle aina rakas poikani!“ kirjoitti hän. „Minä kadun nyt jo, kun en myöntänyt ensimmäiseen pyhntööji, päästäksenne tänne meille. En tuntenut vielä sinun suurta voimattomuuttasi, seisomaan turmelusta vastaan ja sentähden luulin asian käyvän laatuun teille soveliammalla tavalla. Tulkaa siis nyt tänne mitä pikemmin! Yksi ehto minulla on kuitenkin, ennenkun annan lupaukseni. Rowat owat korwet ja kankaat Perälässä; ne eiwät anna leipää työttömille käsille. Saatatteko heittää hempeän herras-elämän ja muuttaa tähän kowaan kotiin? Saatatteko heittää pehmeän, lämpymän ja pitkä-uuisen höyhenwuoteenne ja nousta aamulla aikaisin, mennäksenne muiden muassa kowan korwen rintaan, otellaksenne ja taistellaksenne siellä kaiken päivän? Woitko heittää hienot ja pehmeät waatteesi pois päältäsi ja pukehillefi karkeat työ-waatteet, jotka kestävät ryynnistellä työ-rinnassa? Jos te arwelette woianne tähän suostua, niin asia ei siis tarwitse sen pitempää keskustelua eikä kirjeenwaih-toa, waan tulla saatte, koska waan itse haluatte.

Eräänä päivänä syyskuun iltana pysähtywät ajoneu-wot Perälän porrasten eteen. Wäki oli juuri illallifella, ja pärewalkea paloi pihdisjä, walaisemassa raskaassa työssä wäsyneiden ihmisten viimeistä päivän tointa, nimittäin wai-wantuneen ruumiin jälleen wahwistamista. Kun illastelijat kuuliwat kartanolta kärryn ratinaa ja hewosen jalkojen kopinaa, oudostutti se heitä, sillä Perälä oli jikfi syrjässä, ett'ei siellä juuri usein matkustawaisia kähnyt, semminkään sulan aikana. Uteliasuudella katjeli wäki owea kohden, kun

kopina alkoi kuulua porstuasta, ovi aukei ja sisään astui Mikko Minan kanssa! Heti paikalla hyppäsivät Zuhon ja Leena ylös pöydästä ja riensivät tulijoita vastaan. Zuhon tarttui Mikkoon ja Leena Minaan syliksi, ja he puristelivat toisiaan niin hellästi ja rakkaasti — tuhlaajapoika oli nyt palannut isän kotiin. Ei kukaan heistä puhunut paljoa, mutta khyneleet oli jokaisen silmissä.

„On minulla vielä vähän tahdon voimaa, isä; minä olen hyljännyt kaikki, saavuttaakseni yhtä“, sanoi Mikko viimein hiljaa. Zuhon hymärssi, mitä tuo Mikon lause sijaitsi.

„Jospa Zumala sen soisi, että pääsisit voittajana taitelostas!“ sanoi hän ja hillitsemätön khyneleparvi walui hänen kowettuneita kaswojansa alas. Kun ensimmäiset tunteet ja liikutukset oliwat siwun menneet, tervehti Zuhon Minaa ja Leena Mikkoa; molemmat pyyhkivät tulokkaita olemaan terwetulleita. Nuoremmat weljet ja sijaret hyppelivät myös Mikon ja Minan ympärillä ja hokivat: „Mikko, Mikko, Mina, Mina! Lapset eivät wiattomuudessaan tieneet, mitä haawoja elämän myrskyt oliwat heidän wanhempiensa ja tulleitten wieraitten sydämmiin iskeneet, eiwätkä sitä, että noita haawoja nytkin parast'aikaa kowin poltti ja kihelmöitsi.

Toiwuttuaan ensi häiriöstään, hääräsi, hhyöri Leena taas tawallijella hilpehdellään. Hän toimitti waatteita pois Minan päältä ja heidän kapineitaan sijalle.

„Woi, woi! Hywäpä oli, kun tulitte tofi! Khyllä me täällä toimeen tulemme, ja Zumalan awulla luulen kaikki asiat hhywäksi kääntyvän. Duhan Zumala siunannut työmme, että täälläkin elämme. Khythän on niin hauska, kun Mikkofin on kotona ja Minanki saamme aina kotona pitää! Woi kuinka sinä, Mina raukka, olet laiha, mutta khyllä sinä

täällä hyvillä laitumilla kostut, sen takaan", puheli Leena hyöriesfään, koettaen leikkiäkin sekaan panna.

Sitten laittoi hän mieluisille vierailleen ja illallisiksi parasta mitä talossa löytyi ja vei heidät syömään. Kun wieraat söivät, istui hän koko syönti-ajan heidän wieresfjansä ja koki kaikin tawoin wirtistää heidän murheellisen ja alakuloisen näköisiä mieliänsä.

"Niin on, äiti-kulta, kähnyt; puhtaana lähti poikanne fotoanne — turmeltuneena palaši hän takaijin", sanoi Mikko, ja kyyneleet walahtiwat hänen filmistänsä.

"Niin on kähnyt, poika-rukka, mutta älä niitä enään muistele; ne pitää meidän kaikkien unhottaa ja tästä puoleenhan me rupeamme elämään uutta, parempaa elämää ja tulemme kaikin paremmiksi ihmisiksi. Et saa luulla, että minä wihaan sinua, Mikko. Kaukana siitä; minä rakastan sinua ainaijella äidin rakkaudella ja jäälin sinun raskaita omantuntoši waiwoja", lohdutteli Leena.

Wieraat eiwät syöneet paljon, sillä heidän sydämensä oli jotakin muuta niin täynnä, ett'ei ruoka maistunut.

Sitten laittoi Leena wieraille wuoteen erityiseen kamariin ja kehoitti heitä makaaman, joka olikin heille hywin tarpeesen, sillä he oliwat murheesta ja matkasta kowin wäsyhjisjä.

Kun Leena aamulla heräsi, nähti nawetasta walkea. "Hywä Jumala! mitjikä nyt on nawetasja walkea? Dn-kohan siellä jotain waaraa, wai onko walkea irti? — mitä hän nyt on kello?" hätäili emäntä myös jo walweella olewalle miehelleusjä.

"Kello löi neljä, juuri kun heräjin", sanoi Juhon.

Leena puki kiireesti päällensä ja meni tupaan. Siellä oli uusi ihme: walkea palaa lehotti iloisesti takasja ja ai-

wan ihan outo mies weisteli paitahihajillaan joitakin tarwepuita takkawalkean walossa! Leena toki hieroa silmiänsä ja katsoa tiivistellä; mutta jos kuinkakin hän olisi pinnistännyt näkö-aistiansa, hän ei waan tuntenut tuota outoa ja aikaista työn tekijää. Hän meni katsomaan tyttärensä wuoteelle, olisiwatko he menneet nawettaan; mutta ei — he makasivat kaikki makeaa untansa. Leena ei tiennyt, mitä hänen oikein piti ajatella, eikä hän kehdamut oudolta työntekijältä mitään kysyä.

„Hyvä Jumala! onkohan nawetasja walkea irti, kun sieltä walkea näkyy ja työtötkin vielä nukkuvat?“ äännähti hän viimein hätäyksissään.

„Ei nawetasja ole mitään waaraa“, sanoi outo.

Mutta, kah kummaa! No, mitenkä se nyt oikein on? tuo äänihän oli niin tuttua; „onkohan se — Mikko?“

„Niin olen, äiti“, kuului wastaus.

„No, mitenkä Jumalan tähden sinä nyt olet niin äkkiä muuttunut?“

Mikko waan naurahiti, sanaakaan wirkkamatta.

„Ja kuka Herran tähden siellä nawetasja sitten on?“ kysyi Leena taas.

„Siellä on Aina“.

„Aina?“

„Niin“.

Leena ei tahtonut sen enempää nähdä eikä kuulla. Hän juoksahti heti kamariin ja kertoi Zuholle kaikki, mitä oli nähty ja kuullut.

„Euhän minä toki niin ollut waatinut“, sanoi Zuh. Hän puki kiireesti päällensä ja rienji Leenan kanssa tupaan. Samalla tuli Minakin nawetasta sinne ja hän oli niin iloisin näköinen.

„Enhän minä niin kowaa orjuutta tahtonut; minä poloinen kirjoitin teille liika kowasti“, sanoi Juho.

„Woi, isä! Ette te ole liika kowasti kirjottanut. Lii-
anfin hellästi te olette pidellyt kiittämätöntä poikaanne. Mi-
nä olen hyvin kiitollinen sydämessäni siitä, kun olette ot-
tanut minun vielä kotiinne ja suojaanne, jota en olisi en-
sinkään ansainnut. Minä tahdon tehdä työtä aamusta iltaan,
ja hyvä on, kun olen siihen lapsuudesta oppinut. Minä
tahdon voittaa vielä paljon, isä; mutta työttömyyden käpällä
en minä tahdo missään tapauksessa ruveta syömään teidän
hikiänne ja hyyneleitänne“, sanoi Mikko ja katsoi häntä wä-
liin arasti silmiin.

„Ette te tiedäkään, miten meidän sisälliset asiamme oi-
kein ovat olleet. Kauvan jo, ennenkun asioista meille mi-
tään kirjoitittekaan, istuimme usein kahden ja puhuimme
toisillemme salaisia toiveitamme, että munta neuvoa ei ole
pelastukseksemme, kuin että pääsisimme tänne teidän tykömme,
jossa tahtoissimme tehdä työtä niin paljon kuin voisimme.
Kun sitten teidän kirjeenne oli tullut, toi Mikko sen minulle.
Minä oudostuin heti hänen katsantonsa, sillä mo-
neen aikaan en ollut nähnyt mitään ilon merkkiä hänen kas-
woisensa, mutta selvästi hawaittiin nyt niistä kirkaan pais-
teen. „Que tuo!“ sanoi hän ja ojensi kirjeenne. Minä
huomasin heti, että se oli teiltä. Henkeäni ahdisti. Minä
lu'in ja lu'in, ja jota enemmän minä lu'in, sitä enemmän
helpottui hengitykseni ja näköni kirkastui. Kun olin kirjeen
loppuun lufennut, hyskähdin minä itkuun, mutta se oli nyt
niin sanomattoman keweää, sillä toivon säde oli taas len-
tänyt sydämeeni. Minä tartuin Mikkoon syliksi, ja Mikko
hyvin hymäräsi, mitä minun sydämessäni liikkui. Hän
tarttui minuun wuoronsa syliksi ja myös itki. Siinä sit-

ten kauvan aikaa itkeä nyhkytimme sanaakaan sanomatta, mutta kummankin sydän puhui niin paljon, ja me hymärsimme hyvin toisemme ja me tunsimme sillä hetkellä sanomatonta autuutta, sillä se kieli, jota sydämmemme puhuivat, oli — toivon kieltä. — Tahdon huomauttaa teitä, että tuon autuaallisen tunteen oli meissä herättänyt juuri teidän firjeenne, ja te luulette, että olette meille liian kovaasti firjoittanut. Siis työntekomme ei ole meille mitään päällepanemaanne orjuutta, vaan kauan mietitty welvollisuutemme, jota tähtämme ilolla ja jota pidämme ainoana mahdollisena keinona pelastukseemme”, ehätti Aina siihen selittämään.

„Totta puhuu Aina; niin asiat ovat totuudessa”, sanoi Mikko siihen.

„No, mutta mistä Herran tähden te olette muut työwaatteet saaneet?” kysyi Leena.

„Kuulkaahan nyt! Heti kun saimme teidän viimeisen firjeenne, rupeimme toimeen. Mikko meni ja haki virka-eron. Minä rupejin heti hankkimaan ja tekemään työwaatteita; ne olivat meidän muassamme tänne tullessamme, ja aamulla ylösnoustuamme puimme ne päällemme, että paikalla tyhneisimme työhön ryhtymään”, selitti Aina.

„Voipa kaikkea tässä maailmassa! Nyt minä vasta huomaan, minätähden er minä kohta Mikkoa tuntenut, kun tupaani tulin. Hänelläkin on, näennä, työwaatteet yllänsä, ja mihin lienevätkään herrasnutut nyt joutuneet? Mutta vielä on sittenkin Mikossa niin käsittämättömän outoa, joka tekee hänen vielä lähes tuntemattomaksi — voi, totta maarian! Hänellä ei olekaan, näennä, sitä isoa — partaa, joka peitti puolen kasvoista!” puheli Leena, ja Mikko nosti päätänsä, katjahi äitiänsä silmiin ja naurahiti.

Kun aamu oli niin kulunut, että emännän piti einettä toimittaa, laittoi hän kamariin ruoan Mikolle ja Minalle erilleen ja läski heitä sinne syömään.

„Ei tertaakaan muuta, kuin tavallista perheen ruokaa“, janoi Mikko ja astui muun väen kanssa wankasti pöytään.

„Me olemme sen jo ennen päättäneet, ett'emme tertaakaan syö eri-ruokia“, janoi Mina ja seurasi muita.

„No, mutta tämäkään terta edes!“ intteli Leena.

„Ei tätä eikä muuta terta“, janoi Mikko lujasti.

„Woi, hyväinen aika!“ janoi Leena ja jäi awosja suin katsomaan noita hervoista äkkiä urheoiksi talonpojiksi muuttuneita ja tällä ferralla uppiniskaisia wieraitansa.

Sapsetkin, kun nousivat ylös, hawaittivat kohta Mikon ja Minan uudet pukimet jo oudoksuiwat niitä. He kieppuivat äitinä ympärillä ja utelivat: „äiti, äiti, ettekö te kuule? Eikö Mikko ja Mina menekään meistä enään pois, koska owat arkiwaatteisja?“

„Olkaa siinä nyt taas joutawoimatta!“ janoi äiti ja toimitti heitä eineelle.

Perälän wäki hantki itseänsä nyt työhön ja Mikko myös.

„Ei sinun nyt ensipäiwinä ainakaan tarvitse työhön mennä; panehan ensimmältä wärryttelemällä“, janoi Suho Mikolle.

„En yhtäkään tuntia ole työstä poisja“, wastasi Mikko jäyhästi, ja samassa meni hän ja otti matkalaukustansa työkintaat, jotka hän oli jätawarten jo ennen warustanut. Ne saatuansa läksi hän muiden kanssa työhön. Kaiken päivän raatoi Mikko niinkuin mies, mutta illalla oli hän jotenkin

uupuneen ja väsyneen näköinen; uupuminen lienee vaikuttanut sen alakuloisuuden ja harvapuheisuuden, joka hänessä sinä iltana sitten oli havaittava.

Amulla oli Mikon ruumis niin kipeä, ett'ei hän ollut toiselta hyljeltä toiselle päästä; kova korven työ oli rufkoinut hänen elämän hempeyteen tottuneen ruumiinsa, sillä työ ei tunne leikkiä. Nurfumatta, oihkoamatta puki Mikko yhtäkaikki yllensä ja meni muiden kanssa työhön. Muutamia päiviä tuota menoa pititettyä, parani Mikon kipeä ruumis ja hänen elämänsä kävi vähitellen iloisemmassi, työnsä keweämmässi.

Mika oli kulunut nuoren pariskunnan tulosta jo noin puoli vuotta, eikä ollut Mikko vielä kertaakaan ollut humalassa. Hän teki työtä waan katkeamatta ja näyttipä siltä, kuin ei hänellä olisi koskaan ollut taipumusta wäkeviin juomiin. Mina oli niin iloinen ja hääri ahkerasti taloudellisessa toimisssa. Hän oli ruumiinsaakin puolesta hyötynyt paljon, ja entiset nuoruuden ruuut alkoivat taas nousta hänen niin kuishtuneille ja kalpeille kaswoillensa. Tuo ulkoinen hywinwointi oli seuraus hänen sisällisestä hywinwoinnistaansa, sillä hän toivoi nyt niin paljon. Suho ja Leena myös toivoivat ja — Mikko itsekäin toivoi.

Eräänä talwi-iltana, kun kaikki wäki oli käsitöittensä ääressä — aukesi owi äkkiä ja sisään astui joksentein humalainen mies. Heti wieraan tultua tupaan huomasi talon wäki, ett'ei tulija ollut mikään kylän ratku, waan joku paljon mailmaa kokenut käsitöläinen.

„Hywää iltaa! Täälläpä waan Peräläkin*) istuu mouffien joukossa! Ahaa! Perälä on ollut oikeen juffela jälkensä

*) Hän tarkoitti Mikkoa.

peittämään, kun on tullut minulle mitään wirksamatta tänne forwen louferoihin piiloon, pois ihmisten ilmoista! Mutta minä olen vanha kettumies, ja Perälä saapi nyt huomata, ett'en ole niinkään huono jäljillä pyhymään. Ahaa! Karfujain fettu on, näen mä, muuttanut karwanfakin aivan päinwastaiseen suuntaan, sillä waikka nyt on talwi, on hänellä kesa-turkki yllään! — Mutta sekään ei auta; tässä olen kun olenkin. Etpä ole taitanut täällä forwessa isoon aikaan saada minkäänlaista kielen kostutetta; mutta nyt sinun pitää sitä saamaan, sillä ennestään tiedät sen, ett'en koskaan kulje kiviin suin, enkä wähillä ewäillä. Minulla on wäskysfäni pari pulloa kahdentoista markan rommia ja kolmas on wähin wajakin powesfani. Siitä otamme ensin hyvät alkajaiset ja sitten pidämme koko yön hupaista elämää, sillä tottahan annat kamarisi nurkassa minulle yöfijan", löpötelteli tullut Mitolle!

Tuon vanhan laulun kuultuansa ja wieraan hywin tunnettua, waaleni Mina kuolon kalpeaksi. Eikä se kumma ollutkaan, sillä tuo soitto oli usein ennenkin ryöstänyt hänetä viimeisenkin toivon kipinän. — Zuhon kaswot synkistiwät ja hänen otjansa rypistyi; Leena waan pyysi niin iloisen ja lewollisen näköisenä.

Wieras siwalssi nyt powestansa rommi-pullon, käweli suoraan Miton tytö, ojentti sen hänelle ja sanoi: „he! saas tästä aluksi!“

„Minä en rhyppää“, sanoi Mitko.

„Joh! Ethän ole vielä päällepäätteeksi tullut pyhimykseksi?“

„Minä en ole aikonut rhyppätä enään koskaan“.

„Mitä hittoja! kelpajipa se ennen“.

„Jos kohtakin“.

„No, no! Ei huolita niin tiukalle ottaakaan. Saatathan vanhan tuttavuutemme ja ystävyhytemme vuosji maistaa minulle mieliksi; ei suinkaan se sinua mihinkään wie, enkä tarkoita sinulle mitään pahaa“, sanoi wieras vähän makeamasti, yhä tarjoten Mikolle pulloansa.

Mikko otti pullon vastaan ja — rhyppäsi, nähtävästi oikein aika-*sotkauksen!*

Yhä enemmän waaleni Aina, yhä enemmän syukistywät Juhon kaswot ja hänen otsansa pimeni nyt kokonaan.

„Kas niin, ystäväni! Wähällä aloitamme, mutta paljon lopetamme, eikö niin? — — toinen ferta ja paremmasti!“ sanoi wieras, tarjoten toistamiseen Mikolle pulloansa.

Mutta ennenkun Mikko *ennätti* mitään wastata, otti Leena puheen wuoron. Hän astui wieraan tykö iloisen näköisenä ja sanoi: „ei Mikko rhyppää toista fertaa, ennenkun annatte minun ensin pullostanne maistaa. Winkälainen wieras te olette, kun ette te ollenkaan tarjoo isännälle ja emännälle suun awausta? ja emännähän aina ensiksi kunnioitetaan“.

„Kas, te olette oikein kelpo emäntä; semmoisia ei usein tapaa. Minä olen hywäntahtoinen mies ja antaisin usein emännille sydämmen wahwistusta; mutta nuot akka — *s—t* ovat enimmiten semmoisia riivatuita. Waan teidän näytättekin olewan jotakin parempaa lähtöä. — Saaman pitää emännän ja isännänkin“, sanoi wieras ja ojensi samassa pullon emännälle.

Samassa *filmärwäpähkjesä* kun Leena sai tarjotun pullon käteensä, lensi pullo rommeineen päiwineen muurin kylkeen ja meni tuhansiksi pirstoiksi. — Aina säpähti, mutta Juhon suun sopeissa huomattiin hieman hymyilyä wäreitä.

„Noin välein minä juon; antakaa lisää!“ sanoi Leena voitto-riemulla ja hänen kasvoinsa niin loistivat.

„Tuhatta p—pipä olitkin, ja olitkin kyllä sukkelia minua pettämään, mutta tästä tuleekin surkea „professi;“ — te sen tuhannen wietävät ette tiedä ihmishydestä mitään, mokomat fiat“, sanoi mies ja rupeji möyhkäämään, nakkellemaan kaluja huoneessa, kämmentelemään, hyppelemään, sadattamaan, kirkumaan, joita tehdesjään hän puri ankarasti hammasta ja näytti noiden liikkeidensä ohessa waaniwan työtä Leenaa.

„Siivolla!“ ärjäsi Zuhon tuolle raiwostuneelle juopuneelle.

„Mitä sinä luulet olevasi, joka tulet minua aisaamaan?“ sanoi mies raiwossaan ja pitkitti raiwoisaa käyöstänsä.

Zuhon kärsimys nyt jo loppui. Hän astui miestä liemmäksi ja sanoi: „jos et sinä kohta ole ihmisittain, niin minä paiskaan sinut ulos“.

„Noetapas!“ sanoi möyhääjää ja tarenteli tulemaan Zuhon kimppuun.

Zuhon otti nyt tuon suikon, turmeeltuneen ja möyhkäävän miehen rinnuksista kiinni, nosti hänet kohoksi ja alkoi wiedä aikahyhtiä oween kohden. Mies koki kaitin tawoin wastustaa Zuhon, kiemuroiden ja potkien, mutta mikään ei auttanut, sillä kovat olivat nuot Zuhon, korwen karaisemat kourat ja Zuhon kanto, kun kantoikin, hänet ulos ja paiskasi porrasten päähän. Miehen ewästen sattui tuossa tyhdissä käymään niin onnettomasti, että hänen molemmat rommi-pullonsa jelsäjä olewasja matkarepusja särkyiwät. Kirkuen ja noituen noui mies ylös ja katsoi tuimasti portaille, uhaten tulla tupaan takaisin, mutta Zuhon seisoi niin tyhnen ja rauhaihen näköisenä, kuin ei olisi mitään tapah-

tunut. Tuo näkö peljätti miestä niin, ett'ei hän uskaltanutkaan enään nousta portaille. Hammasta purren ja sadatellen lähti hän pois, ja rommi juoksi wirtana hänen repustansa. — Sitten palasi Juho tupaan.

Minan silmissä nähtiin nyt khyneleitä, joita salaten hän kiireesti riehki kamariinsa; Seena meni hywin warowasti hänen jälkeensä.

„Woi, hyvä lapsi! Oliko se sinusta paha, kun tuota wierasta tähtyi noin kohdella?“ sanoi Seena säälien ja surkutellen.

„Ei se ollut mielestäni ensinkään pahaa, päinvastoin teitte te siinä asiassa sangen hyvän työn; joku muu se on, joka tekee mieleni raskaaksi“, sanoi Mina.

„Mikä sitten? sano se minulle!“

„Minä näin, ett'ei Mikko olisi jaksanut kestää kiusauksessa“, sanoi Mina hiljaa.

„Senhän minäkin näin ja siltipä minä teinkin tuon kepposen, kun huomajin, ett'ei enään muu keino auttanut“.

„Jos nytkin olisimme olleet entisellä asemallamme, niin olisi asia aiwan uusi. Ja siellä olisi ollut jo satoja muita kiusauksia, joiden tähden ei olisi missään tapauksessa woinut tulla Mikolle näin pitkää selwää wäliä“.

„Mutta kumminkin on näin pitkä wäli jo ollut ja aina pitemmäkfi se tulee, sillä tuo yritys ei ensinkään onnistunut, eikä koskaan tule meillä onnistumaan. Sitä vastenhan me olemme asemamme juuri näin asettaneetkin, että meitä olisi useampi tuota pahaa vastaan-torjumaan, ja me voitamme, se on warma toiwoni“, sanoi Seena.

„Te olette aina niin hyvä!“ sanoi Mina ja kawahti anoppiinsa laulaan.

Zuhon ja Mikko tulivat nyt myös samaan kamariin, ja edellinen wirkko:

„Wäärinpäin teet, Mikko, parannusta; sinulla on wäärät afeet vihollista vastaan, sentähden et voi seisoa. Omilla woimillasi koet tehdä itseäsi hyväksi, mutta hengen woimat ovat lihaa ja werta wäfewämmät, olkoonpa se sitten hyvä tai paha henki, ja sentähden horjut sinä taistelossasi. Olet unhottanut rukouksilla woimaa Jumalalta, joka yksin woipi tehdä ihmisen wahwaksi seisomaan syutisiä himojansa vastaan. Niin kauwan kun olet wieras Hänelle, niin kauwan owat turhat kaikki ponnistukseti“.

Mikko ei wastannut mitään, mutta sywästi lienee hänen isänsä puhe waikeuttanut, sillä hän wäliin punastui, wäliin waaleni.

Tuon tapauksen jälkeen käwi Perälän perhe-elämä entiselleen, eikä mitään erinomaista tapahtunut.

Kaksi vuotta oli kulunut siitä, kun Mikko ja Mina tulivat Zuhon taloon. Perälä oli paljon sillä ajalla muuttunut. Yhdellä puolen pihaa seisoi wanha ja uljas pytinki täydessä asussa. Zuhon pitkällisten ponnistusten, hänen lastensa lisääntyneiden woimien ja Mikon uutteran ja järkähtämättömän työnteon kautta, olivat wiljelykset ja samassa muutkin warallisuuden suhteet melkoisesti paranneet, joiden tähden Perälän nimeä kylässä alettiin mainita warakasten talojen seassa. Zuhon ja Mikko — isä poikineen — olivat omilla käsillään salwaneet tuon uljaan pytingin, ja Mikko oli yksinään tehnyt kaiken nikkarin työn. Toista oli nyt Perälän perheen asua noissa siistissä, puhtaisissa, kookkaimissa ja hywiin järjestetyissä uuisissa huoneissa, kuin entisissä pie-

nisiä ja lahonneisja höffeleisjä, joisja he olivat asuneet taloutensa pienempänä ja köyhempänä ollessa. Näyttipä siltä, kuin heidän olonsa olisi kokonaan uudistunut ja tullut kaiken haaran kautta mukavammaksi. Ja tuo uusi elämän mukavuus ei ollut mikään muu, kuin hedelmä asukasten ahkerasta ja järjestetystä — työn teosta.

Mutta mitenkäkö nyt oli Perälän asukasten sisällinen tila? Se on kyllä oikeutettu kysymys, sillä ulkonainen hyvinvointi ei tee ihmisiä onnelliseksi, vaan elämän tosi-onnellisuuden pitää alkaa sisältä, sen pitää alkaa asukasten — omantunnon rauhalla.

Syvälle painuivat Mikon mieleen hänen isänsä lausumat sanat tuona viimeisenä kiusauksen hetkenä, jolloin hän niin ankarasti horjui. Syvästi tunsi hän silloin oman voimattomuutensa seisomaan kiusauksiansa vastaan, ja häpiällä tunsi hän, että hän olisi varmaan taas langennut, jos eivät muut olisi tulleet taistelussa hänen voimattomuutensa avuksi. Hän oli luulellut voivansa himonsa kuolettaa siten, että hän muuttaisi vanhaan kotiinsa, jossa ei olisi tilaisuutta kiusaukseen, hän oli luullut ajan pituuden olevan parhaan sotaaseen, jolla hän voittaisi taistelonsa; se muka viimein oli huuhtowa himot pois hänen werestänsä. Hän oli tuota ajan autuuttavaa voimaa koettanut jo puoli vuotta; eikä se ollutkaan suojioton ollut häntä kohtaan: hän ei ollut koko sillä ajalla langennut. Mutta eipä hän ollut voinut seisoa vastaan ensimmäistäkään kiusausta, ja siis ei ollutkaan aika voinut hänen himojansa puhdistaa. — Kaiken tuon huomattunsa, rupeji Mikko vakavasti miettimään asiaa ja ensiferan eläisfään huomaji hän, ett'eivät hänen rikoksensa olleet tehdyt ihmisiä, vaan myös Jumalaa vastaan. Heti kun hänessä tuo tunto heräsi, nähtiin hänen yksinäisyydes-

jään lueskelewan — Jumalan sanaa, jota hän ei ollut kukaan aikaan kädesjään pitänyt, ja nyt alkoi Mikossa uusi elämä. Tahto hänellä oli jo kauan aikaa ollut voittamaan himojansa, mutta voimaa ei hänellä ollut sitä tehdä, mutta tuosta hänelle ennen oudosta lähteestä sai hän aina uusia voimia tahdollensa, ja niiden avulla oli hän jo voinut seisoa vastaan monta ankaraa kiusausta noiden puolentoista vuoden kullessa. Hän oli vuoden ajalla käynyt kaupungisfakin; useat kerrat siellä oli hän tavannut runsaasti entisiä synti-kumppaneitaan, jotka kofivat kaikin tavoin saada häntä rhyppäämään, mutta siitä ei tullut mitään. Mikko pyysi lujana, hän ei horjunut nyt, sillä hänellä oli nyt — tahdon voimaa. — Olihan siis Perälän perheessä tapahtunut sijällisiäkin uudistuksia, ei waan talossa ulkonaisia parannuksia.

Toisellaiseksi oli Mikon muuttumisen johdosta tullut muidenkin Perälän perheen jäsenten sijällinen tila. Mina oli saanut takaisin entisen werewhytensä ja kauneutensa yhdesjä iloisuutensa kanssa. Hän oli niin onnellinen Mikon lopullisesta parantumisesta, ja hänen onneansa enensi vielä wastasyntynyt pienokainen, joka makasi hänen edesjään kehdoissa.

Toisenslaiseksi oli nyt tullut Zuhon ja Leenanakin sijällinen tila. Zuhon näki ja uskoi nyt, että hänen lapsensa oli pelastunut kauheasta vaarastaan, ja tuo wakuutus teki hänen murheesta näänthyneelle sydämmelleen niin hywää. Hän näki vielä päälliseksi toteentuneeksi hartaimman toiwonsa, että Mikolle ja Minalle tulisi perillinen. Tästä tuli hän iloiseksi kuin lapsi, waihka hänen hapenensa kowan murheen aikana olivat melkein kaikki käyneet harmaaksi. Hän käwi usein kehdon luona ja silloin hän katsoi aina hymysjä

kuin lapseen niin hartaasti; sitä hylkäseen katsottuaan, kääntyi hän ja meni taas työhönsä.

Leena iloisjaan ei tiennyt oikein, mitä hänen pitäisi tehdä ja sanoa. „Enkö minä, isä, sitä sinulle sanonut“, intti hän nyt ujein, „että Mikko vielä kerran paranee, ja nythän hän onkin jo parannut; silloinkin minä niin toivoin, kun sinä olit aiwan epätoivosja; uskothan nyt, wai kuinka, isä? näethän nyt, että minä olin oikeassa ja nyt meidän on niin hyvä olla — eikö niin?“

„Mutta lujassa se oli“, sanoi kerrankin Juho eväisen tuommoiseen waimonsa puheeseen ja weti piipustaan pari, kolme sawua hywin nopeasti.

„Mikko raukka! Hän oli kowin sywälle langennut. — Lujassa se oli, se on tosi, isä! mutta missä hän nyt olii, jos emme olisi häntä ottaneet tukeaksemme; hän olisi wammaankin hukassa, hukassa sielun ja ruumiin puolesta. Woi, woi! Wanhin ei saa antaa äänensä lakata kuulumasta lapsellensa, ei vielä silloinkaan, kun hän luulee lapsensa jo olewan perikadossa. Wanhimman sana ja huoli waikuttaa lapsessa niin paljon“, wastasi siihen Leena puolestaan.

Mikko oli ensi aikoina Perälään tultuansa hywin harwa-puheinen ja umpi-mielinen. Hän ei käynyt koskaan kylässä, ja jos kyläläiset joskus käwivät Perälässä, tyntti Mikko aina silloin yksinäisyhteeseen sanaakaan wirkamatta. Pappilasjakaan ei Mikko ollut kertaakaan vielä käynyt, waikka niinkin paljon aikaa oli kulunut. Näytti melkein siltä, kuin tuosta ennen niin hilpeästä miehestä olisi nyt tullut oikein aika jörö, jota ei enään mikään woisi elähyttää. Se oli häpeä, joka Mikon noin umpi-mieliseksi saattoi. Hän tunsi sydämessään, ett'ei hän ollut mahdollinen olemaan ja seurustelemaan muiden ihmisten parissa. Aikaa voit-

tain tuli hän kylä kotiväkensä kesken entiselleen; mutta kauvan veti aikaa, ennenkun hän tuli kyläläisiensä kanssa vähänkään tuttavuuteen ja ystävyhyteen. Ensinä kun Mikko tuli Perälään takaisin, katsoivat kyläläiset häneen kammolla ja mainitsivat hänen nimeänsä inholla. Mikon parannettu elämä saatti heidät kylä waifenemaan, mutta shukkä epäluulo asui kumminkin kauvan heidän sydämmisjään. Waan kun Mikko työssä ja totuudessa näytti olevan itsellänsä sekä tahtoa että voimaa voittamaan kiusauksensa, niin vähitellen muuttui kyläläisten kammo Mikkoa kohtaun jalaiseksi ja shwäkki kunnioittamiseksi. Wähitellen alkoivat he etsiä Mikkoa hänen omassa kodissaan, ja waikka kuinkakin umpi-mielinen hän olikin, tekivät he puhetta hänen kanssaan. Näin muuttui heidän wälinsä wiimein taas entisellensä.

Perälään tuli nyt ijot ristiäiset, sillä Mikon ja Minan esikoinen piti saatettaman seurakunnan yhteyteen. Paljon oli kutsuttu kyläläisiä wieraitfi Perälään, ja kirkkoherra tuli myös sinne, toimittamaan ristimistä. Kaikki wieraat olivat hywin iloisella tuulella ja haastelivat Mikonkin kanssa kunnioitustella. Kirkkoherrakin jutteli hänelle paljon sekä yksityijistä että yhteiskunnallisista asioista. Ei kukaan näyttänyt muistelewan menneitä aikoja. Zuhokin oli tänään oisfein iloisella tuulella, joka muutoin oli hänen luonteelleen niin harwinaista. Leena hyöri ja pyöri kaikkialla ja lausui yhdelle ja toiselle wieraista, töittensä wälistä, aina jonkun leikkisän ja mielistelewän sanan. Enskerran oli Mikko ap-pensa ja anoppinsa parissa nyt tulonsa jälkeen; sillä hän ei ollut ainoatakaan kertaa käynyt Wirtalassa. Mutta nyt olivat Wirtalan wanhuksfet sekä kutsutut että tulleet Perälään; he näyttiwät hywin tyhythwäisen ja iloisen näköisiltä. Mikkofin oli iloinen ja näytti nyt saaneen takaisin, ainakin

osan, entisestä hilpeydestään. Kaitista iloihin oli kuitenkin Aina, joka puna-postiksenä istui tuossa puhtaassa lapsivuoteessaan, pidellen sylissänsä ja väliin ruokkien kaunista ja terwettä poikaansa ja puhellen entisten tuttuin ja ystäwiensä kanssa.

Näin paljon iloa oli nyt ihmisiällä ja heidän ilonsa oli puhtainta laatua, sillä he iloitsivat langenneen kausalaisensa nousemisesta; ja heidän ilonsa ylöttyi taiwaasen saakka, sillä taiwaan enkelitkin iloitsivat siitä.

Pidot viimein loppuivat, hupaijien ja iloijien puheiden päätöksenä tuli komea iltainen, ja siitä päästyä hankkivat mieraat poislähtöään. Kättä puristaen jättivät he kaikki Peräläiset hyvästi, mutta kun he tulivat Mikon ja Ainan luokse, oli heidän hyvästijättönsä ja kädenpuristuksensa erittäin hellä ja sydämmellinen; paljon ei tosin silloin puhuttu suulla, mutta sydämmet puhuivat paljon.

Siitä herran hetkestä tuli kyläläisten ja Mikon väli yhä tutummaksi ja sydämmellisemmäksi. Zälkimmäiset alkoivat nyt usein ja lukuisasti tulla pyhäillöin Perälään; sillä siellä oli mies, jonka puheita oli hyvä kuunnella. Hänellä oli melkoiset tieto=warat ja elämän kokemusta oli hänellä myöskin paljon. Hänen puheestaan oli nyt poisvarisnut kaikki nuoruuden oloihin sopiwa leikki, ja sijaan oli astunut ihwä yleisten asiain käsitys ja pontewa esitys=tapa, jota hän kumminkin väliin höystytti asian mukaijilla ja asiaa walaisewilla esimerkeillä, wertauksilla ja koka=puheilla. Noiden omaisuuksiensä tähden tulivat hänen puheensa wakawiksi ja lujiksi, kuin seinään lyöty kirwes. Ei ollut sitä yhteiskunnallista tyhjymystä, johon ei Mikko woinut antaa tarkkoja ja pontewia selityksiä, ja näin tuli Mikko ennen pitkää tärkeäksi jäseneksi yhteiskunnassa.

Hänkin kävi nyt, tarwittaessa, kylässä, sillä hän näki, ett'eiwät kyläläiset enään häntä kammoneet. Hän kävi nyt usein pappilassakin, ja firkkoherra kunnioitti häntä syvästä lankeemuksesta, waikka lohtakin kowan rhywötyksen ja kowan taistelun jälkeen, onnellisesti nousneena ja turmeluksensa woittaneena miehenä, jonka hän saattoi nyt taas ilolla lukea jaloimpien kansalaisiensä joukkoon.

Perälä on nyt paikkakunnan wahwimpia taloja, sillä Mikko ohjaa wahwalla kädellänsä kaikki taloudenthöt ja asiat, ja lujalla, woimaa saaneella tahdollansa — elämänsä. Hänelle on jo parikin kertaa tarjottu entistä wirkaansa takaisin, mutta hän ei ole tahtonut sitä ottaa. Hän tyytyy asemaansa ja iloitsee voitostansa. — Zuhon on jo harmaa-päinen, ja ei mitään ole hänelle sen mieluisempaa työtä, kuin wäliaikoina Mikon ja Minan lastien hoitaminen, joihin hän katsoo niin hartaasti ja hymyisin. — Leena on vielä yhtä hilpeä kuin ennenkin, ja kun hänelle waan tulee Zuhon kansa puhe Mikosta, toistaa Leena taas nuo niin usein lausumansa sanat: „enkö minä sitä sanonut sulle, isä kulta!“

(L o p p u).

Das Ziel der Wirtschaft ist die Befriedigung der menschlichen Bedürfnisse. Diese werden durch die Produktion von Gütern und Dienstleistungen erfüllt. Die Wirtschaft ist ein System, das die Ressourcen einer Gesellschaft effizient zu nutzen erlaubt. In der Volkswirtschaftslehre wird untersucht, wie diese Ressourcen verteilt werden und wie die Produktion von Gütern und Dienstleistungen organisiert ist. Ein zentraler Aspekt ist die Analyse der Marktmechanismen, die die Preisbildung steuern und die Produktion an die Nachfrage anpassen. Die Wirtschaftswissenschaften beschäftigen sich mit den Verhaltensweisen der Individuen und Unternehmen im wirtschaftlichen Kontext. Sie analysieren die Entscheidungsprozesse, die auf Basis von Nutzenmaximierung und Gewinnmaximierung getroffen werden. Ein weiteres wichtiges Thema ist die Untersuchung der Auswirkungen von Wirtschaftspolitik und den verschiedenen Marktstrukturen. Die Volkswirtschaftslehre liefert wertvolle Erkenntnisse über die Funktionsweise der Wirtschaft und die Möglichkeiten zur Verbesserung der Lebensqualität der Bevölkerung.

Die Volkswirtschaftslehre ist eine Teildisziplin der Sozialwissenschaften, die sich mit dem Verhalten der Individuen und Unternehmen in der Wirtschaft befasst. Sie analysiert die Produktion, den Handel und die Verteilung von Gütern und Dienstleistungen. Ein zentraler Aspekt ist die Analyse der Marktmechanismen, die die Preisbildung steuern und die Produktion an die Nachfrage anpassen. Die Volkswirtschaftslehre untersucht auch die Auswirkungen von Wirtschaftspolitik und den verschiedenen Marktstrukturen. Ein weiterer wichtiger Bereich ist die Untersuchung der Wohlfahrt und der Gerechtigkeit in der Wirtschaft. Die Volkswirtschaftslehre liefert wertvolle Erkenntnisse über die Funktionsweise der Wirtschaft und die Möglichkeiten zur Verbesserung der Lebensqualität der Bevölkerung.

Puntteen Matti.

Oli erään vuoden maaliskuun loppupuoli. Ilma oli kaunis, ja fewäimen lähestymisen oireita nähti kaikkialla. Lintujet wifertelivät niin itoijesti puisja, iloansa ilmoittaen kaiken hywän antajalle. Mekikeli oli, jos ei aiwan lopussa, kumminkin pilalla, sillä tiet yleensä olivat kallellaan ja lialla, ja useissa paikoin oli aiwan suliatin paikkoja. Purot ja ojat olivat jo wettä ja hyyhmää täynnä, ja niiden walloilleen puhkeamista pidatti enää awaan yöpakkaset. Sentähden ne seifoiwatkin putouspairoisjaan korkeoina jyrkänteinä, ikäänkuin kuurottaen katsellen tulewan matkansa suuntaa ja odottaen fewäimen lempeän hengen viimeistä wiittausta, päästätseen wapaijfi talwen pitkästä ja ankarasta wankeudesta. Enemmän suotuijissa paioisja oli jo joku puronen pääsnytkin wapauteensa, ja iloijesti putousten yli hyppien rienji se koihisten kauwan raiwattua uraansa myhden meriemonsa syliin.

Semmoinen se aika ja keli oli, jolloin asiani wuoksi olin pakoitettu matkustamaan ulkona kotipitäjistäni.

Eräänä aamuna warhain saawutin toijentkin matkustajan. Hänellä näyhti olewan hywin laiha hewonen ja rasfas kuorma, ja sen perillinen käwellä telläji kuorman jäljessä. Kun hänen saawutin, hyppäjin reestä ja menin tuota matkustajaa puhuttelemaan.

„Hyvä huomenta, ukfoseni!“ sanoin lähelle päästyäni.

„Sumal'antakoon!“ sanoi ukko vastaukseksi, kääntämättä päätäänkään tervehtijäänsä päin.

Minulla oli nyt tilaisuus tarkastella likemmin tuota matkustajaa. Hänen hewosenja oli todellakin laiha kuin kaakinpuu, ja kuormana oli sillä kassi tynnyriä termaa. Hewosen värkeistäilmään pistävimmät olivat witsa-ruomat ja tuike moneen kertaan solmeillut suitsiwarret. Hewosen ewäinä oli reessä rahkansekkaisia newa-heinäin korsia, samaa warten lienee ollut se pitkä ja pullea säffikin, joka oli reen keulapuolessa terwathunyhrien päällä; se lienee sisältänyt silpupuja. Reessä oli vielä pienoinen tuohikontti; siinä ehkä oli miehen ewäswarat. Miehellä oli päällyswaatteena kulunut ja rikkein takki-reuhka, joka oli hywin alhaalta köytetty kiinni wanhalla suitsiwarren palasella. Takissa ei ollut nappeja, eikä muita luotettavia kiinnipitimiä yläosassa, ja tuoniusissa olewa suitsiwarren palanen ei woinut sinne asti aittaa, sen wuoksi olivat waate-riewut ylhäältä auke, ja melkein paljas rinta paistoi ryhysyjen aukosta.

Hänen kentänsä näkyivät olewan tuike wanhat ja moneen kertaan paikatus; nytkin olivat ne rikki ja isot olki-wihot pistivät esiin ulommat molempien kentien kantoja. Kun vielä mainitsen, että matkustajan käsisä oli moneen kertaan paikatus kintaat ja päässä kulunut karwalakkireuhka, niin on hänen asemansa melkein tarkkaan ferrottu.

Minunkin jo mainitsin, käweli ukko kuormansa perässä, eikä reessä näkynyt olewan miehen waraa, sillä noissa parisissa terwathunyhriesä näytti laihalle hewoselle olewan enemmän wetämistä, kuin oikeastaan olisi kohtuullinen ollut, semminkin niin huonolla kelillä. Kun julia paikkoja tuli eteen, lykkäsi ukko aina woiimensa takaa kuormaa, awukki ponnis-

telewalle ja laihalle hevos-rievullensa. Syvässä koloissa ja jalassan jäljellä oli myötäänsä teillä wettä, ja wätoporeet turijivat olkitukkojen läpitse ufon riffeimistä pietsufengistä.

„Mihinkä, uffoseni, matkustatte?“ kysyin häneltä puheen aluksi, jitten kun oliin tehnyt noita yleisiä hawaintojani.

„Kaupunkiin“, oli lyhyt ja alakuloinen vastaus.

„Kylläpä olette teholla kelillä lähtenyt kaupunkiin“, sanoin hänelle.

„Tosi on, että keli on huono, mutta asiat eivät sallineet odottaa parempaa keliä“, sanoi ukko.

„Mitä asia niin kiireellistä laatua oli, että saattoi tällöisellä kelillä liikkeelle?“ kysyin taas.

„Ryöstö on tulossa ja se ei katso keliä“, sanoi ukko surullisesti, ja silloin hän wasta ensikerran loi minuun aran ja alakuloisen silmäyksen.

Silloin wasta näin ensikerran ufon kaswot; ne näyttiwät riutuneilta ja lakastuneilta, olipa niinkuin olisi hän ennen aikaansa wanhentunut, sillä hänen muu runkonsa ja vyhtinsä näytti nuoremmalta, kuin hänen kaswonsa.

„Kuka niin ahne welkojanne on, joka ei sääli kaupunkimatkaa tällöisellä kelillä?“ kysyin.

„Prowasti“, wastasi ukko lyhyteen.

„Prowasti! Teidän on kai paljonkin hänelle welkaa?“ sanoin kummastellen.

„Ei paljon, menneen wuotiset saatawat waan“, sanoi ukko hu'aten.

„Menneen wuotiset saatawat waan! Ettekö ole käynyt pyhntämässä häntä odottamaan?“

„Käwinhän minä tuolla parikin kertaa“.

„No, mitä hän sanoi?“

„Hän oli kauhean vihainen ja sanoi: „te, lurjukset, varastatte minua“, eikä armoa tullut, vaikka kyllä koetin sitä tyhnel filmisä pyhittää“, sanoi ukko ja katsoa wilautti minua taastin synkästi silmiin.

„Sen minä sanon, että teillä on armoton prowasti. Olijipa hän saattanut vaaratta odottaa, niin kauwan ainakin, kuin keli olisi tullut paremmaksi“, sanoin kauhistujissani, tietämättä itsekkään, mitä mä oikiastaan sanoin.

„Niin se olisi woinut olla minunkin mielestäni, mutta minä olen niin tyhmä, minä en ymmärrä niitä asioita, prowasti kai ne paremmin ymmärtää. Hänellä on kai raskas työ ja suuri edeswastaus meidän sieluistamme, ja sen wuoksi tarwitsee hänen kai saada kaikki saatawansa. Hän on hywä firkonmies ja toimittaa kaikki hywin; eu minä moiti prowastia, mutta minä en jaksa maksaa, vaikka sen niin mielelläni tekisin. Muutamat kyllä sanowat prowastin olewan tiukan otoillensa, mutta miten niin raskaan edeswastuksen alla prowasti eläiji, jos ei hän saiji saatawiaan“, arweli ukko wiattomasti.

Tuo yksinkertainen puhe walaisi ukon sisällisen ihmisenkin. Wisjisti oli hän paljon elämän waiwoja kokenut, kenties enemmän, kuin tuo prowasti, jonka toimeen-tulosta hän niin huolehti. Niukan luonnon ja nähtävästi puutosten ja kurjuuden kanssa pitkin ikäänsä taistellen, tunsi hän waan welwollisuutensa olewan antaa muille, mitä heille oli tulewaa, jäipä itselle, mitä jäi, ja olipa omat asiat, miten oliwat; se waan häntä pahoitti, kun hän ei woinut kaikkia vaatimuksia niin täsmällensä täyttää. Minä olin ajattelemattomasti sanonut prowastia armottomaksi, hän ei yhtynyt siihen nuottiin, ei ruwennut parjaamaan sitä, jonka tähden

hän näytti minun mielestäni nytkin liiallisia waiwoja kärsivän.

„Se on niin paha mielestäni, kun prowasti sanoi minun warastawan; minä en tahdo warastaa, mutta minä en woinut maksaa“, sanoi ukko, nähtävästi pahoillaan.

Se lause tuli rehelliisestä, waikka puoleksi murtuneesta sydämestä.

„Kun sain nämät terwathynnyrit kaupunkiin, niin sain ma prowastin maksetuksi ja ryöstön estetyksi“, jatkoi ukko yhä edelleen; tuntuipa siltä, kuin hän olisi tullut hieman puheliaammaksi.

Minä halusin päästä aina sywemmälle ukon elämän laatuun, sentähden sanoin hänelle puoleksi hämävästi:

„Teillä on laiha hewonen, kuinka se jaksaa näin huonolla kelillä wetää nuo terwat kaupunkiin?“

„Niinhän se on, laihahan se on, hewos-riepu. Mitenkähä se raukka lihawana pyyhiji, kun sille ei ole muuta antaa, kuin huonoja heiniä ja wettä“, myönji ukko.

„Mutta hewosen pitäisi aina olla ensimmäisen saamaan“, muistutin minä.

„Niin se taitaa olla syvästä katsojalle, mutta jolta halla on wienyt kaikki, sen tekee mieli pistää omaan ja perheensä suuhun kaikki, mikä waan vähänkin suuruksesta wiwahtaa, eikä sittenkään ole juuri niin iso wäli perheen ja elikkoin ruokon välillä. Kun kerran sille tilalle joutuu, niin on, luulen ma, perhe sillä sijalla, jolle te hewosen asettajitte“, sanoi ukko ja wilautti taasentkin minnoon katseen, ikäänkuin kummeksien minun mielipiteitäni.

„Mutta olisittehan woinut nuot kenhänne paikata, ett'ei jalkanne olisi myötäänjä märkänä“, sanoin yhä edelleen, osaksi

uteliaisuudesta, osaksi luulotellen, että ukko olisi ainakin jostain laimin hönyht.

„Niin sen outo luulisi, mutta jolla on kuusi nälkäistä ja alastointa lasta sekä vaimo ympärillä, se ei jouda paljon omista verhoistansa ja kengistänsä huolta pitämään. Ilman sitä näitä kengiäni ei ole liian vähän paikattu, mutta näiden aika on ollut ja mennyt. Osaisin minäkin olla ja asustaa paremmastikin, mutta minä en voi“, sanoi ukko alakuloisesti.

„Mistä te olette kotoisin?“

„Erästä tämän pitäjän syrjäkylästä“.

„Mikä teidän on nimenne?“

„Puutteen Matiksi minua sanotaan ja puutteen Matti minä olenkin, sillä alinomaista puutetta saapii pitkin ikäänsä tuossa Puutteesä nähdä“.

„Kuinka niin?“

„Niinpä se on. Tuo mökkimme on perustettu syrjäkylän takamaille, semmoiselle maalle, soiden ja rämeitten keskelle, joka ei ole muille kelvannut. Isä wainaja sen jo perusti, mutta vielä on siinä nytkin halla melkeen jokavuotinen wieras“.

„Eivötkö niin epäluotettavaa tilaa saattaisi jättää? saisihan muualta parempia“.

„Eipä se ole niin helppoa, kuin luulisi. Jos siitä pois lähtisi, ei kukaan maksaisi siitä mitään, ja milläpä sitten toisen ostaisi? Siinä täytyy olla, ja onpa siinä paljon parempi olla, kuin mierolla, ei ole sekään hääviä. — Kun olimin päässyt waan tuosta ryöstöstä“.

„Menneen kesäiäkö tervoja nuot owat, joita kaupunkiin wiette?“

„Eiwät ole; miten ne niin kauwan voisivat säilyä?“

Zärkiään nekin menewät sormesta suuhun; hytissä nämät owat poltetut, ja heti kun tynnyrit sain täyteen, täytyi niitä lähteä wiemään kaupunkiin", sanoi ukko.

Niin keskustellen tulimme juuri erääsen taloon. Se oli syöttöpaikka, ja ukko sanoi siinä syöttävänsä hevosiansa; samapa oli minullakin tehtävänä, sillä waiikka minulla ei ollut kuormaa, olin kumminkin ajanut niin pitkälle, että he wonen tarwitsi ruokaa ja lewähdystä. Ajoimme talon kartanolle. Lujaan otti ufon kuorma kiinni sulanneesen likaan kartanon läheisyydessä, molemmin miehin autoimme laihaa, ponnistelewaa hevosta.

Kun olimme saaneet hevosemme viisutuiksi ja ruokaa niille eteen, otimme molemmin ewäämme ja lähdimme tupaan; miehet myöskin tarwitsewat einettä. Ukko otti tuohikonttinsa esille, kaiwoi sieltä jotain ja käweli niiden kanssa takan loukfoon penkille. Minä olin tylläksi utelias nähdäkseni, minkälaiset ufon ewäswarat oliwat, ja siinä tarwituksessa tein jotain asiaa takan tykö. Riukat oliwat ne ewäswarat. Mustaa oli pettu=leipä, jota hän taittoi, fitkerää, karmea oli tuon mehuttoman leiwän särwinkin: suolan rakeet tuossa rasiassa, joihin hän tarenteli kastamaan maustonta leipäänsä.

Minä pyörähdin pois tuosta näystä ja menin pöydän luo omain ewästeni ääreen. Minä koetin tehdä itseni niin lewollisen näköiseksi, kuin mahdollista oli, waiikka sydämmessäni liikkui niin kummalliset tunteet. Kun olin woittanut jontinlaisen näennäisen lewollisuuden, sanoin ukolle:

„Tulkaa tänne minun ewästäni syömään!”

Ukko katsoa wilautti minua nytkin silmiin, eikä wastannut mitään, ei myös totellut kehoitustani; eikä hän liene oikeen kuullut, wai eikä liene hänen omistaan elämisen ha-

lunsa sallinut hänen tulla näin isoja vierasvaraisuuksia vastaan ottamaan?

„Tulkaa, tulkaa tänne syömään!“ lehotin häntä toistamiseen.

„Mitä te olette minulle niin hyvää?“ sanoi ukko ja samassa rupeesi hän karua ewästänsä tulkimaan kontti-kuluunsa. Sitten tuli hän hitailla askelilla luokseni, katsoa wilauttaen useasti minua silmiin, ikäänkuin tiedustellen, oliko tuo vaatimukseni tosikaan.

„Olemmekohan jo jiksi tutustuneet toisiimme, että meidän sopii toisillemme hyvät olla; istukaa waan syömään!“ lehotin häntä edelleen.

Sen lehoituksen jälestä istui ukko syömään ja tunnus-
taa täytyy, ettei hänellä juinkaan näyttänyt vähentynyt ruo-
kahalu olewan.

Meille tuli nyt ero; ukko lähti wuowaamaan kaupunkia
kohden, ja minä käännin omille teilleni ja omille asioilleni.

Tiellä yksin kulkiesjani ei tuo tiellä tapaamani ukko mennyt mielestäni. Hänen laiha hewosensa, sen ja miehen lehnnot ewäät, rikkain puku ja kengät ja wihdoin nuo rypistyneet ja ennen aikaansa wanhentuneet kaswot oliwat waan alati kokonaisena, eläwänä kumana edessäni. Tuntuipapa vielä päällisefji, kuin korwiini oliji alituisesti kuulunut sanat: „niin sen outo luuliji“.

Niissä ajatufjisjani rienstän minä yhä waan eteenpäin — päiwän, kaffi — no niin, mitäpä matkustawa muuta tekee, kuin matkustaa.

Eteeni aukeni nyt uhkea, laaja ja tiheä kirkonkylä. Laaja oli kylä, laweat wiljelykset, joiden välissä toiset tois-

taan muhkeampia taloja oli tiheissä rivieissä. Ne eivät olleet enään uudistaloja, eikä vasta alkavia; wanhoja, wankfoja olivat ne. Niissä oli jo taistelot taisteltu, uupumiset uuvuttu — niin ne olivat taisteltu jo kaukaisessa muinaisuudessa, monena miespolvena, ja nykijyys isoitfi, riemuitfi ja nautti hedelmiä muinaisuuden walituksesta, huokauksista, kärsimykistä ja sortumykistä. Kenties ei yhdelläkään heistä ollut prowastin saatawat maksamatta — niin, niin, kenties.

Uljaa kirkko sijaitfi korkealla mäellä, ihanan näköisen, awaran järwen rannalla, ja tiheä männikkö-metsä ympäröi sitä joka taholta. Wähän edempänä, järween pistämässä pitkässä niemessä, tuuhean puiston ympäröimänä, oli uljas pappila. Afiani, jota warten matkustin, oli sitä laatua, että piti käydä pappilassa. Menin siis sinne. Muhkea oli talo päältä, komea sijältä. Kaikki mitä nykyaikainen sivistys oli woinut luoda, oli siellä näköisellä.

Prowasti istui launiissa, topatussa keinutuolisissa, huoneesen astuessani. Iso, komea, tähteläinen oli prowasti; näyttipä siltä, ett'ei hän ollut ennen aikaansa wanhentunut. Tuo prowasti oli Puutteen Mattin prowasti, jonka eduksi ja toimeen tuloksi hän oli tekemässä tuota kaupunki-matkaansa, ja jonka saatawat hän olisi niin mielellään maksanut, jos waan olisi woinut. Tuo uhkea kylä oli Mattin kylä, hänen pitäjäänsä kirkonkylä ja hänkin, yhteiskunnan jäsenenä, kuului tawallansa tuohon kylään.

Kun menin huoneesen, oli siellä myös saman pitäjän luffari, jota prowasti paraitaa oli torumassa.

„Sinäkin „loosaat“ olla mielestäsi rehellinen mies, mutta et ole vielä kertaakaan ilmoittanut, kuinka monta lehmää kullakin on, waikka hywin warmaan tiedän sinun taastin tietävän useamman talon lehmät“, sanoi prowasti.

„Kuka? minäkö?“ sanoi luffari.
 „Niin juuri“, sanoi prowasti ja katsoi tiuvasi, melkein voittavasti luffaria silmiin.

„Mistäpä minulle olisi tieto kunfin lehmistä?“ sanoi luffari hiljaisesti; nähtävästi hän koitti välttää kiivaampaa keskustelua.

„Sinä tiedät, sen minä tiedän, mutta sinä waan et tahdo niitä minulle ilmoittaa. Ne lurjuset warastawat minulta niin paljon, ja joka pitää yhtä heidän kanssaan, on osallinen heidän synneistään. Tietääkö luffari, mikä on warfaan palffa?“ torui prowasti yhä edelleen.

Luffari ei nähnyt olewan mikään keppihewonen; loukatun tunnon ja kunnian puna nousi hänen kasvoilleensa. Tuo luuloni wahvistui vielä warmemmaksi, kun luffari wastasi tuohon minunkin mielestäni liialliseen welwoittamiseen:

„Minä en luule olewani welkapää kulkemaan pitkin pitäjämästä lufemassa lehmiä ja sitten tekemään niistä tiliä herra prowastille. En myös luule olewani edeswastauksessa Jumalan enkä ihmisten edessä pitäjään ylimääräisistä lehmistä. Tosin on kahtalaisia ihmisiä mailmassa, joista toiset tahtowat tuloja niin isoiksi kuin mahdollista, ja toiset taas tahtowat supistaa menonsa niin pieniksi kuin suinkin, mutta siitäkään en luule olewani edeswastauksessa. Mutta joka on usein käynyt köyhäin mökissä ja seurustelee heidän kanssansa, hän warmaan käsittää, miksiä niin on. — Herra prowasti on puhunut mielestäni enemmän, kuin kohtuullista olisi ollut“.

Prowastin wuoro oli nyt punastua. Hän tiuvasi luffarille kaikella wirkamahtinsa painolla:

„Tietääkö luffari, fenen kanssa puhuu?“

„Niwan hyvin; puhun herra pastorin kanssa, jos ei juuri armollisen“, liijäsi hän sitte ja lähti pois; ei kumpikaan, ei prowasti eikä luffari, jätellyt hyvästi.

Minulle ilmestyi nyt tilaisuus esitellä prowastille asi-
ani. Prowasti oli hyvin kättyneulella; nähtävästi oli hän
tuskaantunut luffarin suorasta puheesta.

„Tuo mokoma räivä on suuna ja päänä jofapaikassa,
eikä häpee wastustaessaan parempiansa. Hän on meilläkin
fäyttännyt itsensä usein niin „turksisti“, että moni pappi on mi-
nulle sanonut: „jos hän olisi minun luffarini, niin kyllä minä
hänen kengittäisin. Mutta menepäs häntä kengittämään; tekin
kyllä näette, kuinka siinä käypi“, uhkaili prowasti.

Minulla ei ollut juuri paljon mitään siihen sanomista,
sillä tuntuipa siltä, kuin prowasti itse olisi tuohon sana-
kiistaan ollut suurimpana syynä. Minä olin waan nöyrä
ja esittelin kohteliaana asiani, ja se auttoi. Prowasti tuli
kohteliaaksi ja höyhlikki, ja pian me haastelimme ummet ja
pimeät. Prowasti tuntui hyvin tuntewan kansan ja sen ta-
wat, niin ainakin hänen puheistaan päättäen tuntui hänen
omasta mielestään olewan. Hän kannatti sitä mielipidettä
ja puhui paljon siitä, kuinka ihmiset, eli oikeastaan kansa,
ei hymmävvä sen wertaa, että älhäijä kiittää suurinta hywän-
tekijänsä. Prowasti kyllä ei maininnut, kuka tuo kansan
suurin hywäntekijä on, mutta puheet ja arwostelut olivat
siksi selkeitä, että hymmävsin prowastin sillä tarfoittawan
omaa itseään. Tuo puhe tuntui mielestäni haiskahtawan
martthyri-saarnalta.

Minä sain asiani hyvin toimeen ja lähdin pois.

Oli miten oli, mutta Puutteen Matti terwakuormi-
neen ja kaupunkimattoineen astui waan wäkiinfin mieleeni.
Minä wertaisin ihmisen toimeentuloja ja asemia toijijinsa;

vertailinpa Mattiakin ja promostia ja suuren wälin huomajin minä kaikissa heidän elämän tawoisissaan. Toisin oli asiat toisen, ja toisin toisen. Muikeassa ja mukawassa asunnossa, keskellä elämän hekumaa, lihawan lihawatinsa ääressä ja kaikkien elämän tarvetten ympäröimänä, huolettomana kaikesta murheesta ja waiwasta, pelottomana ryöstön tulosta eli toinen. Toinen sitäwastaan eli alituisessa työssä ja tusfassa, wilussa ja nälässä, alituisessa murheessa ja huoleessa, alastoman ja nälkäisen perheensä keskessä, taistelewana niukka ja karua luontoa vastaan, alituisesti ponnistelewana — pelolla ponnistelewana perheellisiä ja yhteiskunnallisia welwollisuuksiaan tähttäessä ja wihdoin uupwana, nääntywänä elämän raskaan painon alla. Semmoisia mielikuwituksia tuli päähäni, semmoisia erotuksia näin promastissa ja Puutteen Mattissa. Niin oli heidän ulkonaisen elämänsä laita, mutta Luojan luotuina ihmisinä en huomannut heissä mitään erotusta.

Miaini wuoksi wiinihin useampia wuorokausia tuossa firfonkylässä. Toimitettuani mitä toimitettawaa oli, lähdin taasentkin liikkeelle. Minun piti matkustaa yhä eteenpäin. Matkani suunta kulki nyt poikkimaisin, ja tiet oliwat niin elsyttäwiä ja selawia, että minun täytyi ottaa opas. Sywiin ajatuksiini waiwuneena istuin minä reessä, ja opas ajoi hewosta ja lauleli hiljaksen mielislaulujansa. Hän oli nuori mies ja nähti olewan aiwan osaton tämän maailman murheista. — Semmoinen aika on onnellisin aika ihmisen elämässä.

Koko taipaleella emme waihtaneet siivoon kahta sanaa.

Kun olimme kulkeneet firfolta noin puolentoista penikulmaa, näkyi wasemmalta kappaleen matkan päästä eräs talo,

jonka kartanolla oli enemmän wäkeä, kuin tavallista on noin sydänmaan talossa.

„Mitä talo tuo on?“ kysyin oppaalta melkein huomauttamattani.

„Se on Puute“, sanoi poika huolettomasti.

Minä säpsähdin.

„Mitä siellä on niin paljo ihmisiä?“ kysyin melkein mielen hämmennyksellä.

„Siellä on ryöstö maksamattomien prow astin saatavien tähden“, sanoi opas yhtä huolettomasti.

„Onko tuon talon isännän nimi Matti?“ kysyin taas.

„Mattihan tuo on“, sanoi opas yhä enenthyväällä huolettomuudella.

„Minä tapasin hänen teidän kylään tullessani; hän oli matkustamassa kaupunkiin, ja minä matkustin hänen kanssaan puoli taitwasta; kuinka se on mahdollista, vastaanhan hänen olisi pitänyt oikeastaan tulla?“ sanoin hämilläni.

„Se on hywin sopinut, sillä Puutteen Matti on mennyt toista tietä, tämä tie teki hänelle wäärän“, sanoi opas.

„Suultawasti ei ole isäntä tullut kaupungista kotiinsa, koska ryöstö ainakin tuli, jonka tulleeksi hän sanoi terwoja wiewänsä?“ sanoin taas.

„Tottapa se ei ole tullut“.

Nyt juuri kääntyi tie Puutteen.

„Ajakaa taloon!“ sanoin oppalle.

Opas totteli.

Kartanolle tultuamme hawaittiin aiwan pian, että talossa oli tehty, mitä tehtävää oli. Paljon ei siellä ollut myötävää ollutkaan, pari lehmä-kontturaa waan, nekin laihvoja, kuin hamppu-loukkuja, siinä kaikki. Oli siinä kumminkin ollut muutakin tawaraa, nimittäin pari pieniä, alas-

tomia ja nälkäisiä lapsia ja ennen aikaansa kiihtunut äiti, mutta nuot ovat sitä tavara-laatua, ett'ei kowinkaan ja tunnotomin welkoja rasfi niitä ottaa, ei ainakaan niin kristilismieliset ihmiset, kuin tuo prowasti oli.

Lehmät riekkuiwat jo kartanolla pitkisjä witsaperisjä, joiden toisesta päästä pitivät kiinni niiden uudet omistajat; he olivat jo walmiit matkustamaan pois talosta.

Walju oli murheellinen äiti nälkäisen lapsi joukkonsa keskellä. Hän ei itkenyt, hän lienee itkenyt jo ennen itkunsa, ja sitä todistiwatkin nuot hänen lafastuneet ja punastuneet silmänsä.

Minä menin waimon tykö ja kysyin häneltä:

„Eikö miehenne ole vielä tullut kaupungista, koska ryöstö ainakin tuli taloonne?“

„Mistä te tiedätte, että Matti on kaupungissa?“ sanoi waimo ja loi minuun tutkiwan silmäyksen.

„Minä tapasin hänet matkalla“, sanoin hänelle.

„Eipä hän ole vielä tullut kotiin, waikka hän aikoi kii-rehtiä niin paljon kuin woisi. Pelkään hänelle jonkun wahingon tulleen, waikka onhan tuo kelikin huono ja hewos-riepu on niin laiha, kun ei ole waraa antaa sille suurusta. Jospa vielä Mattinkin tulisi, ei olisi häawisti asiat, sillä ai-noat elämän ehtomme riistettiin meiltä pois. Jos ei noista lehmistäkään suurta turwaa ollut, sai niistä kumminkin maito-tilkan lastensa suuhun. Nyt ne meniwät polkuhinnasta; kufapa niistä niin laihoina paljon maksoi? häidin tuskin nou-siivat ne siihen määrään asti, että riitti prowastin saami-siin ja ryöstö-kustannuksiin. — Kesää wasten meniwät ne nyt, ja keskellä olisi niistä ollut suuri apu“, kertoi waimo jurullisesti.

Niin. Tapahtuma oli siis tapahtunut, tehtävä tehty, eitä kukaan saattanut sanoa juorastaan, että tuo ryöstön teko

oli väärin, sillä laki on taipumaton ja omistusoikeus on pyhä. Mutta on kumminkin laki, joka pitää suorastaan tuomioisia tekoja väärinä, ja se laki on rakkauden laki, on Jumalan laki.

Olin nähnyt kylläkseni. Etjin oppaani väki-joukosta ja lähdin hänen kanssaan matkustamaan tarfoitettua päämäärääni kohden. Kummallisia tunteita tunsin tuolla pitkällä, taottomalla metsä-taipaleella ja paljon ei puhuttu nytkään.

„Minkälainen mies teidän prowasti on, mitä pitäjä-läijet hänestä ylimalkaan pitävät?“ kysyin oppaalta pitkän waiti-olon perästä.

„Prowasti on hyvä kirkonmies, mutta niin ankara otoiheen, että hän wie kaikki porotkin takoiita?“ sanoi opas huolettomasti ja alkoi taas laulella laulujansa.

Wielä samana päivänä pääsin tarfoitetun matkani perille.

Uleampia vuorokausia wiivihin jälläkin ajoitteni wuoksi. Kun olin ne saanut toimitetuksi, lähdin eräänä lauwantapäivänä oppaani kanssa paluumatkalle, sillä hän oli perillä odottanut minua. Pyhä-aamuna tulin saman pitäjän kirkolle, josta ennen olen tässä kertomuksessani maininnut. Riisuihin hemoseni eräisen taloon ja päätin mennä kirkkoon, kun oli hyvä tilaisuus siihen. Kirkon kellot kuuisiivat niin juhallisesti, kutsuen ihmisiä kuulemaan sitä rauhan ja rakkauden sanomaa, jonka itse ijanlaitkinen rakkaus on ihmisille julistanut.

Kun minä tulin kirkolle, kannettiin ruumis paareilla ulos kalmistosta. Kantajat seisahuivat kirkkoportin eteen ja lastivat paarinja maahan; he odottivat siinä pappia ja luffaria. Nämä tuliwatkin piakkoin ja oliwatpa kumminkin

minulle tuttuja miehiä, sillä olinhan molemmat tavannut menomatkallani pappilasja käydesjäni. Näyttipä siltä, kuin prowasti olisi wieläkin torunut luffaria ja sanonut: „ne lurjukset warastawat minulta niin paljon“.

„Kuka on tuo kuollut, jota nyt haudataan“? kysyin eräältä lähelläni seisowalta mieheltä.

„Se on Puutteen Matti, hän on kuollut kaupunki-mat-kalle“, sain wastaukseksi.

Minä hymärjini kaikki, waikk'ei selitys ollut sen pitempi. Kynnä wäri käwi ruumiini läwitse. Tuo minun wanha tuttuini oli nyt kuollut, kuollut kenties ylimääräisistä waiwoistansa tuolla kaupunki-matkalla, ja tuossa elämän sortumisessa selkeni syh, minkätähden ei hän joutunutkaan estämään tuota ryöstöä.

Luffari alkoi nyt juuri kantowirreksi:

„Suur surkeus
Ja waiwaisuus,
On täällä murheen laakjos:“ j. n. e.

Kai tuo kantowirsi oli prowastin määräämä, Puutteen Mattin prowastin. — Hänen ruumiilliset silmänsä ja luonnolliset aistinsa oli kai tullut käsittämään, että Puutteen Matti oli suuresä surkeudessa ja waiwaisuudessa.

Kun wärjy loppui, lähti saattajajoukko liikkeelle ja minä yhdistyjin, waikka kutsumattomana, heidän joukoonsa, sillä toijin en woinut tehdä.

Haudattawana oli useampia ruumiita, ja saattowäkeä oli paljon. Haudan luo tultua, laskettiin ruumiit hautaan, ja prowasti rupeşi siunaamaan pois menneitten wiimeistä lepokammiota. Hän otti lastan käteensä, pisti sillä multaa ja heitti sitä tawallisessa järjestyksessä kuolleitten arkkujen päälle. Suurella äänen painolla huusi hän sitä tehdesjänsä: „maasta olet sinä tullut, ja maaksi pitää sinun jälleen tuleman“ j. n. e.

Kewäinen yöpakkaneen oli kylmetyttännyt mullan koviin kofareisiin, ja sentähden romahti se kowasti, kun prowasti heitti sitä arkkujen kansille. Kun hän nakkasi tuota kylmettynyttä mustaa Puutteen Mattin arkun kannelle, niin tuntuipa siitä syntyvän kai'un seasta kuuluva ääni: „Hän on hyvä kirkonmies ja toimittaa kaikki hyvin; en minä moiti prowastia. — Minä en tahdo warastaa, mutta minä en woinut maksaa”.

Hain silmilläni Puutteen Mattin puolisoa saattowäen seasta. Waljuakin waljumpi oli nyt tuo moninkertaisen murheen rasittama waimo. Kynnelettömin, punastunein silmin ja lafastunein kaswoin seisoi hän puoli-alastomien ja wilusta wärisewien lappien keskellä miehenjä haudalla ja katsoa tujotti waan yhteen ja samaan paikkaan, miehenjä arkkuun. Minä en mennyt waimoa puhuttelemaan, sillä hänellä oli asiat liiankin selwässä tiedossa, jonka tähden ne eiwät tarwinyneet miijimistä.

Kun haudalta päästiin, kyselin asian tuntevilta tarkemmin wainajan kuolemasta. Hän oli ennen kaupunkiin pääsemistään sairastunut keuhkopoltteesen. Se oli seuraus hänen huonoista ketineistään ja jalkineistaan. Uupunut ruumis ei woinut kestää alituiista jalkojen märkänä oloa ja muuta wilua, sen täytyi sortua luonnon woimien alle ja kolmen wuorokauden päästä hänen sairastumisensa jälkeen oli henki jättännyt wäshyneen kuoren.

Nyt soitettiin yhteen, ja minä menin muiden muassa kirkkoon. Tawallijien toimien perästä nousi prowasti itse saarnatuoliin. „Sinun pitää rakastaman lähimmäistäs, niinkuin itseäs. — Rakkaus on lain tähtämys”, olivat prowastilla saarnan aineena. Suurella woimalla, painolla ja hyillä lahjoilla selitti prowasti laumallensa tuota korkeaa ja pyhää käskyä. Lieneekö se ollut hengen woima, jolla

hän tuota ihmisen korkeinta velvollisuutta istutti sanankuulioihinsa, en tiedä, mutta niin kaiketi minulle ainakin vaikutettiin. Kiivaimman saarnan aikana tunkeusi wäkisinäin sydämeeni sanat: „hän on hyvä kirkonmies“. Waikutuksesta ei tuo pontewa saarna näkynyt menewänkään, sillä siellä täällä itkeä niiskutti joku akka.

Saarnan loputtua rupeesi prowasti kuolleitten kiitoksia tekemään. „Zumala on kaikkiviihaassa armonewossaan nähnyt hyväksi poisjutua täältä surun ja murheen laaksoista talon isännän Matti Antinpojan Puutteen, hänen elettyänsä 42 vuotta, 3 kuukautta ja 8 päivää.

Mit' on riistä, tawara?

Eika, multa katoowa:

Rikas pian köyhtyy tyll',

Murhe myöt' on molemmill'.

Sillä tawalla teki prowasti Puutteen Matille viimeisen palveluksensa ja sitä ei hän suinkaan tehnyt pallokapaimenen tawalla, sillä kowa äänen paino oli hänellä asuwa nytkin tuota tehtäväänsä tehdesään. Kun prowasti luki tuota wirren wärshyä, tuntui mielestäni siltä, kuin ei hän antaisi mitään arwoa rikkaudelle, ja että hän arwasi itsensä kärjimiessä aiwan yhdenvertaiseksi Puutteen Matin kanssa. Kaiken tuon kowalla äänellä toimitetun kiitoksen teon aikana olin myös sen seasta kuulewinani:

„Minä olen niin tyhmä, en hymärrä niitä asioita, prowasti kai ne paremmin hymärtää“.

Hämeenlinnassa,

Hämeen Sanomain Osake-Yhtiön kirjapainossa, 1882.

Porwoossa, Werner Söderström'in kustantama.

HEIKKI REENPÄÄN
KIRJASTO

Kaunokirjallisuus 1

Päivärinta

KANSALLISKIRJASTO

Kotelo: Elämä ...

Johan Ludvig Runebergin

Elämäkerta

I. Runebergin lapsuus ja koulunajat

Runebergin J. E. Strömborg

suomen

Hinta: 1 markka

MAINIOITA MIEHIÄ

N:o 1. Yrjö Aukusti Wallin ja hänen mat-

o kansa Aasiassa. Suomalaiskirkon puolesta

J. Klemm (Helsingin teollisuuden kassassa)

Hinta: 50 p.

N:o 2. Maksimilian Aukusti Myhrberg.

Suomalaiskirkon puolesta J. Klemm (Helsingin

teollisuuden kassassa) Hinta: 50 p.

Tämän kirjan kolmas painos on nyt valmis ja se on myynnissä. Kirjan sisältö on erittäin mielenkiullinen ja se on erittäin tärkeä kaikille suomalaisille. Kirjan sisältö on erittäin mielenkiullinen ja se on erittäin tärkeä kaikille suomalaisille. Kirjan sisältö on erittäin mielenkiullinen ja se on erittäin tärkeä kaikille suomalaisille.

Kansalliskirjasto

Maamme kirjakaupoissa löytyy myytävänä:

Muistoonkirjoituksia
Johan Ludvig Runebergin
Elämäkerrasta.

I Runebergin lapsuus ja kouluajat.
Kertoellut J. E. Strömborg.

Suomennos.

Hinta: 1 markka.

MAINIOITA MIEHIÄ.

N:o 1. Yrjö Aukusti Wallin ja hänen matkansa Arabiassa. Suomeksi kokoon pannut J. Krohn. (*Wallinin muotokuvan kanssa.*)

Hinta: 50 p.

N:o 2. Maksimilian Aukusti Myhrberg. Suomeksi kokoon pannut J. Krohn. (*Myhrbergin muotokuvan kanssa.*) Hinta: 50 p.

Tämän kirjan voimme kaikin puolin sulkea yleisön suosioon. Harvalla suomalaisella on ollut niin merkillisiä elämänvaiheita, kuin urhealla ja jalolla Maksimilian Aukusti Myhrbergillä ja kuitenkin ne monelle Suomalaiselle lienevät melkein tuntemattomat. Julius Krohnin kertoelmina sekä vanha, että nuori niitä mielellään lukee.

(Valvoja.)

Hinta: 1 markka.